

<p>ביום שלישי כ"ג כסליו חל היראצייט של ר' ירוחם חיים ב"ר יצחק זאב הלוי סאלאוויצקי - סבל יסורים כל ימיו, והלך לעולמו בלי המשך לשמו. אמר שמקור לענות אמן על ניוחם אבלים נמצא בהא דרש"י כתב דהקב"ה בירך את יצחק ברכת אבלים - רואים שברכה היא, או "כ מובן המנהג, לענות אמן. אביו אהבו אהבת נפש, האם קיימתי בעצמי אהבה עזה לבני? נלב"ע תשנ"ו (בערך).</p>
<p>ביום רביעי כ"ד כסליו חל היראצייט של השדה חמד (ר' חיים חוקי" ב"ר רפאל) סבל ביונו נורא ואמר שע"י זה עלה להיות מורה לכל ישראל. אסף ואסף עד שזכה להיות תל תלפיות - האם התחלתי לאסוף החידושים שלי אסיפה אחר אסיפה? כתב שהמנהג תחת החופה לצעוק מזל טוב בשעה שהחתן שובר הכוס - מנהג ע"ה הוא - דהא זכר לחורבן הוא, ע"ש היטב. ואשרי אלו שקורין הפסוקים של זכר לחורבן מקודם. נלב"ע תרס"ה.</p>
<p>ביום רביעי כ"ד כסליו חל היראצייט של די באבע איידל בת ר' שמואל יצחק (אנדרון) הערמאן ע"ה, מסרה נפשה לתורה ולמצוות. א"ח ועזרתו בקודש של הגר"י הערמאן זצ"ל (עליו נכתב הספר הכל לאדון הכל) אשה כשרה העושה רצון בעלה בכל פעולותיו הגדולים (לימוד עד מאוחר, הכנסת אורחים ול' אורחים כל סעודה, ואפתה בערך ח"י ק"ג חלות כל שבוע בלי באש או קענווי!), דיקדוקים בכשרות עד אין חקר וכן בכל המצוות. ובלא היא לא עלתה בידו! אשרי חלקה בחיים נצחיים. תנצב"ה. נלב"ע תשכ"ג (בערך).</p>
<p>ביום ששי כ"ו כסליו חל היראצייט של ש"ב הרב נחום דוד ב"ר יעקב יוסף הערמאן זצ"ל. מסר נפשו להחזיק אידישקייט בעמריקה, ולחם עם הפרוקי עול עד כדי סכנת חייו. ראינו עמוד הענן בשמים שנמתח בשעת לוי' שלו במביתו כל הדרך עד מקום מנוחתו, והבנו שאביו הדגול זצ"ל יצא לקראת בנו האהוב לו כנפשו. תנצב"ה. נלב"ע תשמ"מ (בערך).</p>
<p>ביום שבת קודש כ"ז כסליו חל היראצייט של אדמו"ר מתולדות אהרן ר' אברהם יצחק ב"ר אהרן דוד הכהן קאהן. נבנה יש מאין (כמעט) קהילה קדושה - ויש כח זה בכל אחד - אלא צריך להוציא לפועל מדת האמת הטמון בלב שלנו. תנצב"ה. נלב"ע תשנ"ז.</p>
<p>לע"ג האי קרבן ציבור שעלתה נפשה בקדושה ובטהרה באמצע תפילתה פסוקי דמרא על דרכה ללמוד בנות ישראל איזה חמשה ברכות שנצטרך לברך כשנראה - בקרוב - לראות משיח זקנינו מרת לביבי ע"ה (בת ר' יהודא שליט"א) א"ח להרב מאיר דיקמאן שליט"א מושובי בני ישיבת מיר, היתה אישה חשובה צנועה יותר משאר חברותי, עם חיוק לכל הבא בגבולה, והייתה נאהבת על כל סביבותי, ונתחנכה ע"י אבי' הדגול שליט"א (שעמדנו משתוממים מגדלותו בקבלת הכל באבהבה עזה ומתוך חיוק לאחרים ולכל הבא לנחם יצא מחוקק נורא, והעיד שראה על בשרו יסוד של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שאין הקב"ה נותן לאדם נסיון אא"כ נותן מתחילה הכח לעמוד בו!) ע"ע בב"ר ל"ב ג' ראי' לזה מחז"ל, ונפלא הוא, ועל הלב ער לזכור זה תמיד! [לראות יד' בבל. מסרה נפשה עבור תורת בעלה ובשמחה. ונתחנכה ע"י אמה תחי' לצניעות וכל מדות טובות (וגם היא קיבלה הכח שגזירת עליון היא, והכל חשבון כללי והכל לטובה להפליא. בקשתינו שלא נשמע עוד שוד ושב, ונתחוק בבטחון, ולדעת שהקב"ה הוא שומר שארית ישראל ולא ינום ולא ישן, ורצונו שנתפלל אליו לשלו' על ישראל. נלב"ע י"ג כסליו תשפ"ג.</p>

כסליו, נא ללמוד משנה א' [לכה"פ] לע"ג, יישר כח [חייבין אנו לו הרצה הכרת הטוב מכל הטובות (ותוכחות) כל הימים, וזפרט שקשנכנסו למיר המליא לנו קאלדרא (מה שקורין קמיכה) צתחילת החורף בצעה שלא הי' לנו אלח מקל (שצמקלי עצרתי את היס הגדול) והי' קח! ונא לעזור לנו ע"י לימוד לשלם עפעס שזכר **פעולותינו!**]. שלא שאני בחרתי להיות מיושבי בית המדרש אלא כמו נוסח שקבעו חז"ל במודים אחרי הלימוד (ברכות כ"ח:), ומובא בשו"ע או"ח סי' ק"י ס"ח, ע"ש שב' תפילות הללו **חובה** הן, **ומעשה נורא** שפעם מו"ר הרמ"ש זצ"ל אטיק זצ"ל הי' **בהתפעלות גדולה** שדיבר אז [זמן קצר לפני שפגשנו אותו] עם הגר"י בוויאר זצ"ל [א' מגדולי ב"ב שזכה לשמש החזו"א זצ"ל] שסיפר לו שהי' אז חולה וחוסר כח ממש עד שכמעט לא הי' לו כח לברך ב' תפילות אלו! ומו"ר זצ"ל לא נרגע מעצם היראת שמים של הגר"י זצ"ל (נא להתפלל בעד נשמתו - ר' יהודא יואל בן ר' אברהם יעקב וללמוד משניות וכו' [בעזרת ד' נורא זכינו לבקר אצלו בחג הסוכות וכן בפסח תשפ"ד, וענה בברירות על המון שאלות ששאלוהו אלו שבאו איתנו, ולכן מבקשים מכל הקורא חסד עבורו - תפילות ולימוד משניות, יישר כח!]). אהה עינינו ולב של גדולי עולם זי"ע! שקבעו הנוסח של הודאה - **ששמת חלקי מיושבי בהמ"ד** - **לא שאני בחרתי** אלא שהקב"ה ראה **הרצון** שלי (ע' **זוהר** ז' קסב: כל מילין דעלמא לא תליין אלא **כרעותא** והכל תלוי **כרלון!**], וריחם עלי **לשים חלקי** בישיבה או ככולל! **אשרינו אשרינו אשרינו!**], ולכוון בתיבת **קיימתנו** על הא שזכיתי להיות מהשקועים בלימוד דבר ד'! (**ועדיין** ככולל וכו'!) **שוב אשרינו אשרינו אשרינו!**

ובענין שקיעות בלימוד מביאים **מעשה נורא** (בספר מסילת ישרים עם הפירוש הנפלא נתיבי היושר [הרוצה להשיגו כדי לעלות במידות טובות ועבודת ד', ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]), וז"ל שם (פרק י"ב) - סח פעם אחד מתלמידי הגאון הרב דסלר זצ"ל: נדרשתי למסור לרבנו דבר מה דחוף בעיצומו של סדר מוסר, נגשתי אליו בדחילו ורחימו. שוב ושוב נסיתי להסב את תשומת לבו, אולם רק לאחר מספר נסיונות עלה בידי לנתק את חוט מחשבתו. אחרי שמסרתי לו את הדברים ופנית לחרור (למקומי) נזכרתי בעוד משפט שהי' בו כדי להשלים את התמונה, ולפליאתי הרבה הבחנתי כי באותן שניות ספורות שחלפו מאז סיום שיחתנו, הוא הספיק **שוב לשקוע** בהרהוריו כמקודם מבלי לשים לב כלל לסובב אותו, עכ"ל שם המספיק לחייב כל לומד להיות **כל כולו בלימודו כל רגע מחיי חיותו!**

[ומוסיף שם הספר עוד **מעשה** להוסיף שמחת היראת שמים, וז"ל גם הנגון של רבנו בסדר מוסר הותר מרשמו על הבחורים, רבים מן הבחורים מציינים כי מידי פעם הי' רבנו **מרים את קולו** בסדר מוסר, כאשר הוא חוזר על פסוק או על מאמר חז"ל **בהתלהבות מרובה**, עד שלפעמים נשמע קולו מהדהד גם אחרי שהחזן כבר דפק כסימן לתחילת תפילת מעריב. במיוחד זוכרים הם את אותו **סדר מוסר** שבו רבנו חזר בהתלהבות ובקול **חזק** על הפסוק: **כי אין מעשה וחשבון ודעת**

(א) **מי יותר חשוב - אלופים או פשוטים? והלימוד לנו?**

רש"י בתחילת הפרשה מסביר שכל האלופים, היינו הגדולים **שבאומות**, אינם חשובים כלל אלא הם כמו עפר בעלמא, ואפי' זה לא, אלא גור גארנישט! - כמו חול שאינו מגדל כלום ואין לו ערך, אלא כמו **פסולת** לכוברו ולהוציא המרגלית שבתוכו! משא"כ כל א' **מפשוטי עם ישראל** חשובים אלף אלפי אלפים (ויותר) פעמים ממי שלא יהא מאומות העולם. [ואולי אפשר דמשום כך האריך בסוף פ' וישלח לפרט כל האלופים עם שמותיהם - להגיד אפי' הם מרובים כחול הים אינן שוים כלום! ונפלא הוא].

ועל כל א' מאיתנו חובת גברא להכיר **גדלות עצמו**, וזכותו הגדולה, שאין לשער ואין לתאר, ועוד לזאת **לשמוח** על שזכה להיות יהודי, ושוב לומר, ושוב לומר - **אשרי אשרי חלקי**.

ומוסרים בשם החזו"א שענה לא' כששאלוהו אחרי שהתחתן - מה העבודה של החתן בבנין ביתו החדש? וענה ואמר לזכור תמיד **ששולחנך גדול משלהם** (עיי' פ"ו אבות מ"ה). וכוונת הדברים היינו מה שלא יהא (או שיהא וחבל על גורלו) אצל (או על) שולחנו של אחרים, עשירים, מכובדים (אפשר מוטב לומר, מקבלי כבוד, והמבין יבין) וכו' וכו' - **שולחנך גדול**, בלי שיעור, משולחנם. אשרי שזכינו ללמוד לקח מתורתו **המלאה** קדושה. ואפשר דיש חיזוק לדבריו מרש"י הנ"ל, ועל הבן האהוב את אביו שבשמים להתבונן ולשאול - האם כך היא ההשקפה שלי?

ומאמר המוסגר לגבי בנין הבית של כל בחור - היינו בבנין **הבית נפש** שלו שיהא ראוי ליכנס לחיים של **בנין כלל ישראל** (להתחתן) - דלאו כל אדם (בשנות ח"י עד כ"ד וכו') ראוי לזה כידוע (מכל הצרות שיש **לפעמים** אחרי החתונה, שלא נדע), יש מימרא מהרה"צ ר' יצחק דוד גוטפרב זצ"ל, א' מנקיי הדעת דקרתא דירושלם של מעלה (נלב"ע ד' סיון תשס"ד) שאמר לבחור א' שגר בשכונתו כשפגשו - דע, כי בהגיעך למודים בתפילת שמו"ע, עליך **להישכב על הרצפה בפישוט ידיים ורגליים** [עם הפסק בגד תחתיו כדין] על הזכות שנפלה בחלקך לשבת כל ימות השבוע, וכו', **רחוק** מהמולת העולם ומכל מיני עניינים מטרידים, ולהיות **שקוע בתורה כל שעות היום והלילה באין מפרעי!** עכ"ל (מובא בספר [מוסר] הנפלא הנקרא **דער ערליכער איד**, ע"ש עוד ועוד פרפראות המחזקים **יראת שמים ועבודת ד' תמימה**.

ונראה שיש להוסיף לדבריו הקדושים והמטהרים דעהרער (הערה) למעשה - שלפי דברי הנתיבות בהגדה שלו - **מעשה נסים** - בהסבר ב' דברים בברכת שהחיינו - **שהחיינו וקיימנו** - דלכ' חזא הם וכפל לשון הוא - אלא **שהחיינו** היינו **לעבען** - עצם החיים שהוא השאיר אותנו **בחיים!** ותיבת **קיימנו** היינו שהשאיר אותנו **בדרגת אמונה שלנו** ולא נפלנו! (והגיענו היינו שהגענו לזמן הזה לעשות המצוה וכו' כתיקונה ובשלימות) - אולי לפי זה במודים דרבנן כשאנחנו נותנים שבת והודאה להקב"ה על הא **שהחיינו וקיימתנו** - על כל בן תורה (ובפרט כל בחור!) על הא שנתן הקב"ה לנו **חיים** (שהחיינו), ועוד לזאת שע"י שנתן חלקינו להיות **מיושבי בית המדרש** [וכדיוק של המשגיח הרה"ג ר' אהרן חזש זצ"ל (יאלכייט סלו צימס אלן - י"ז

וחכמה בשאל אשר אתה הולך שמה. וחזר לעצמו שוב ושוב: **אתה, אתה, אתה** הולך שמה... עד היום עדיין מהדהדים באזניהם הדברים אשר נאמרו **בהתפעלות מיוחדת במינה**, עד כאן לשונו הזהב שם, ע"כ מאמר המוסגר הנצרך לכל נטורי קרתא דהן הן **כל בני תורה היושבים על המדן** דהא תורה **מגן ומציל!**].

ומענין לענין בענין **השקפות** – יש תיקון קל במה שהבאנו בפרשת וישלח (תשו"ב) בענין השאלות ששאל השואל (שם) **בדיני מבזה ת"ח** – שכתבנו שם שהבנו פעם מהגר"ק זצ"ל שאין שום צד לסמוך על מה שאומרים בשם הרב הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל שיש היתר לגלח עם איזה כלי המיוחד לזה RAZOR מאיזה סוג שיהי' כלל וכלל. ועלינו להבהיר כמה פרטים - **ראשית** דפשיטא שצריך כל אחד לברר הדבר ואין לסמוך על מה שהבנו. **ושנית** – השאלה בשעתו ששאלנו היתה – האם יש דין מחאה (או תוכחה) אם רואים בחור שמשתמש בכלי זה לגלח זקנו? ומה ששמענו ממנו אז [לשונו בערך] שהם (הבחורים האלו) חושבים שיש איזה שמועה מהגר"מ פיינשטיין זצ"ל **ואינו כן**, אין שום היתר וא"א לסמוך על זה כלל, ובודאי יש דין מחאה וחיוב תוכחה אם רואה בחור שעושה כן (עכת"ד). ושוב יש לברר דעתו בהענין. (וע' בספרו אורחות יושר חלק הדרת פנים).

ובעצם הענין לסמוך על תשובות (וק"ו שמועות) מהגר"מ פיינשטיין ע' באגרות משה חו"מ חלק ב' תשו"ב ע"ח, וז"ל - **הנה וכו' וכל תשובותי אף להשואלים אותי היו רק בענינים פרטיים שנוגעים להיחיד ששאל אותי ודוקא כשלא היתה פגיעה לאיזה רב, ושאלה כללית לא השבתי מעולם לא בכתב ולא בעל פה, וכו', עכ"ל. נמצא שכל האומר דבר בשמו זצ"ל עובר על איסור דאורייתא של מבזה ת"ח, כנ"פ, ודו"ק. [והרוצה לחלוק נא לשלוח פאקס ע' סוף הקונטרס הזך לזה, ונראה]. **ופשיטא שהאומר פסקים בשמו אינו מציית לדברי הרב זצ"ל, ועושה היפך מרצונו, וקשה להאמין שבני תורה יתנהגו כן.****

ולעצם השאלות ששאל הנ"ל (שהבאנו שם) – יורדים הן עד עמקות הלב – ומקוים שכל א' ראה האמת, ונזכה לקום מתוך **ההפכה**, דכבר רב שָׁבַת בעמק הבכא על העמק הנתהווה בין **אהובי העם**, ובוכין אנו עליו, ובודאי הוא יחמול עלינו חמלה – **דהא רבה אמונת!**

(ז) ידוע לכל היסוד (שאנחנו חוזרים עליו כלי הפסקה) שכל

פרשה ופרשה מלאה לימודים צבטותן – איפה רואים

כתיבה ראשונה של פרשה לידן יסוד זה?

ע' רש"י דכתב על תיבת **וישב** – ד"א **וישב יעקב** הפשטני הזה נכנסו גמליו טעונין פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, ה' **פיקח** אחד משיב לו, ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה [א"ה] – יש לזכור דברי הגר"ש שבדרון זצ"ל (יארצייט שלו בימים אלו – כ"ב כסליו) **שכל מי שנזכר בתורה הק' (אפי' אלופים של הגוים, וכן פרעה, ולבן, וכו') ה' גדול עד שא"א לנו להבין כהיום אפי' עם כל השכל של כל העם יחד!** ואפ"ה כמאן דליתא הן! [תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן, מה כתיב למטה **אלה תולדות יעקב יוסף** וכתוב והי' בית יעקב **אש** ובית יוסף **להבה** ובית **עשו לקש**, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם, עכ"ד הק'. ויש לעיין מה הוסיפו לנו חז"ל [לא מצאנו מקור אבל משמע דמקורו מחז"ל] במשל זה. ואפשר דבר א' (מני אלף) מהלימודים שיש לנו להבין הוא - דבסוף שורף את כולו, וכמו כן לעת עתה לדעת שכל א' יכול לכולות ולסלק כליל היצר הרע שלו, וכן ליישר כל העקמימות שבו, ולהכיר (ואח"כ) ולסלק **כל הנגיעות** - הכל יתעלם ולא ישאר לבסוף אלא כמאן דליתא, כלל.

ודבר זה א"א כי אם ע"י **בטחון בד'** – **בלי** דאגות, **בלי** פחד, **בלי** בהלה – אלא רוקעג – רגוע – **בטוח בד' אלקינו**. ולימוד לנו שאם יש, ח"ו, צרה זו או קושי, כגון איחור בקבלת כסף מהעבודה או מהכולל, או הגמ"ח הלוואות ריק, או הפרישעדער נתקלקל (או ריק!), או הביוב

עלה לתוך הבית, או מהתקרה יורד דלף, או השוויגער **צועקת**, או החברותא **נעלמת**, או (בבנות - הסבֵּרָה כועסת), או המשגיח **ראה** כשביטלתי זמני וקראתי באיזה כתבי עת נמאסת, או הכיר הנסתרים **שנסיתי לכסות** ממנו מפחד ורתת, או השידוך שהציעו ואפי' נפגשו כמה פעמים (!) ולבסוף ענו **לא**, (שאינ רצונם להמשיך), או **החובות** מוסיפים והולכים בלא סוף, או החושך מחשיך והתקוה מתרחקת – על כולם, **על כולם** – **לבי בטוח בד'** שניצוץ א' ממידת היסוד (נרמז ביוסף, והמבין יבין מה עליו לעשות) שורף את **כולם, כולם**, אשרינו.

(ג) מה זיקה יעקב?

לישב בשלוח.

(ד) למה זיקה זאת? ומה הקושיא לפי זה?

נראה דפשיטא דאך ורק כדי לעשות עבודת ד' שלו מתוך הרחבת הדעת, כנ"פ. ולכאורה קשה, דא"כ למה הקב"ה לא נתן לו השלשה הדברים שמרזיבים דעתו של אדם (ברכות נ"ז:). אלא מוכח בהמשך של רש"י שאין זו הדרך **לעלות** בתורה ובמצות, אלא עיקר הדרך הוא **אך ורק ע"י נסיונות**, ע"י קושי, ע"י עמל, ע"י יגיעה, ע"י העינוי, ע"י **פת במלח** וכו' וחיי **צער** תחי' (פ"ו אבות מ"ד) **עולים**.

וכדברי הבית הלוי (בבית הלוי על התורה) על הפסוק בהלל, [שכל כלל ישראל עומדים לזכות לאומרו (בשלימותו!) למשך **שמונה** ימים **תמימים!** בחנוכה הבעל"ט], **אודך כי עניתיני** ומפרש דלשון **עניתיני** היינו **עינוי** (ומצאנו מח' בדבר דיש מפרשים לשון עינוי ע' במלבי"ם ועוד) ויש מפרשים לשון עניי, עונה, [כן הוא ברוב המפרשים כמדומה] ואפשר לומר דשניהם דבר א' - דע"י **העינוי** מתפללים עם לב נשבר ונדכה! וממילא **עונה** לו הקב"ה.

וא' העיד על עצמו כשבא עליו ריבוי חובות ואין לו, בדרך **הטבע**, דרך לכסותם, פנה אל ד' **בכל לבו** לבקש **שירחם** עליו בשעה זו. ומרגיש בחוש קשר אמין – **קשר של קיימה עם בוראו** שלא הרגיש עד היום הזה במשך כל ימי חייו, ודבר הוא, ובקשתו שלא נצטרך לדרך זו, אבל בכל זאת לדעת **שדבר נשגב הוא!** סוף המעשה דקיבל הלוואה בתשלומין נפלאים, וחסדי ד' לא תמנו!

וע"ש שמסביר **שע"י הצרה מתקרבין אל ד'**, משא"כ כשיש רחבות קל לשכוח את הקב"ה, ח"ו, ולכן **אודך כי עניתיני**, ע"ש. והכל כנ"ל – להודות על הקושי ולא לבעוט בו.

וע' בירושלמי (שקלים פ"ה ה"ד, ופאה פ"ח) שר' אליעזר הגדול אמר לר' עקיבא כשתמה ששלו (עונשו) קשה משל שאר החכמים – אמר ר"א, עקיבא **האם בועט ביסורים אתה???** היינו דע"י יסורים וקושי עולים עוד ועוד ולמה (ר"ע) תמה על זה – והא לטובתו בזה ובבא! דברים אלו זכינו לשמוע מהגר"ש שבדרון זצ"ל, **ונפלא הוא**. (יהיו לזכרו ולע"נ – יארצייט שלו כנ"ל כ"ב כסליו, וע' גמ' יבמות צ"ז, שפתותיו דובבות בקבר! – ר' שלו' מרדכי ב"ר יצחק, תנצב"ה).

ומעשה נפלא מובא בספר אש תמיד (תולדות חייו של הרה"ג ר' שמואל ירחמיאל ז"ר חיים ירוחם פישל דב קויפמאן ז"ל מדיטרויט אמריקה, נכד של הגר"י הערמאן ז"ל והלך דרכיו ומאלד), ודרכי עבודתו בקירבת כלל ישראל באופן נורא ואיום – **לאלפים!** נכתב ע"י גיסו הי"ו לדעת עד היכן אפשר לחדס להגיע – והכל מתוך יסורים נוראים כל ימי חייו, **צינתיים** הספר נכתב רק בלע"ז – ענגליש [הרואה להשיגה ע' סוף הקונטרס] על צת שתיים עשרה שנה אז הלכה לצית הספר, אצל ע"י השפעה מהגר"ש קויפמאן ז"ל רצתה מאד ליכנס לסמינר של חרדים אלא הוכי' עמדו נגדה בתקיפות נוראה. הגר"ש הי"ו שהיא תצכה, תצכה ותצכה, מתוך לב נשבר ונדכה. תצכה להקצ"ה שתזכה להיות א' אידישע מאמע! (אמא מלאה יהדות) הי' צימות הקיץ שלא הי' סמינר ולא בית ספר, והיא יצבה צצית וצכתה, וצכתה וצכתה.

ההורים אמרו שתוכלי לזכות כמה שאת רואה אבל את הולכת לזית ספר ואין לחשוב אחרת! ז' חדשים זכתה, וכשהגיע זמן התחלת הלימודים המורים וכו' זכית ספר עשן שזיתה, (שזיתה שנמשכה כמה חודשים), מיד בתחילת השזיתה אמרה הבת – זין כה אני לא לומדת – אולי זינתיים אכנס לסמינר. והי' פלח אבל ההורים הסכימו. אחר ז' חדשים נגמרה השזיתה אבל הבת טענה שהיא כבר כ"כ התקדמה בלימודים (אפי' בלימודי חול ושחובה בעמריקה, ר"ל, כידוע) שחס חוזרת כעת לזית ספר יהא כאילו חוזרת כיתה, ובפליאה הסכימו ההורים! היא המשיכה סס וכהיום כבר א אידישע באצע וכו'! ומה שפשטות לא הי' שייך כלל חס חזרה לזית ספר! והגרש"י הסביר – פלח שאגב הי' השזיתה, אלא למעות (הקושי, וכנ"ל) גרמו שאלפי זנות לא ילמדו (זכית ספר) כלי שזת זו תלך לסמינרו פשוט! למעות (קושי) מהפכות עולמות! האס זכיתי שיהא זנין זית המקדש – היוס?!

ולענין מה שאמרו חז"ל (ברכות שם) ג' דברים מרחיבים דעתו של אדם (אשה נאה, בית נאה, כלים נאים) ע' במהרש"א שם, ונראה שפירש מרחיבים היינו כאילו אמרו מקריבים דעתו של אדם – זכתב דמי שיש דברים כאלו נעשה כמו בלעם – נפש רחבה לבקש עוד ועוד, ופחד פחדים הוא. [בחזר חשוב נ"י שאל – איך עשו אמר שיש לי רב – והא מי שיש לו מאה רוצה מאתיים! (ע' קהלת רבה א' ל"ד). שוב מצאנו בספר ח"ח על התורה דמסביר דהא גופא – זה החסרון של עשו – שיש לו רב וממילא אין לו כלום (ולא רק זה אלא חסר) כיון שרוצה מאתיים משא"כ יעקב אע"ה אמר יש לי כל – כל צרכי ואיני רוצה עוד. ומרוב חביבותו נראה להזכיר שוב הפי' של הגרא"י בריזל זצ"ל על המשנה (פ"ו אבות מ"ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח וכו' – היינו אם יש לי רק אלו גם זו לטוב (ממש) ושמח אני, ואם יש עוד, נו נו, גם טוב עכת"ד, אהה אזוי זיס].

ועוד לזאת ע' בספר מדרגת האדם – דרק ע"י נסיונות יכול אדם לעלות, וא"כ לימוד לנו לקבל כל מה דבא עלינו בשמחה, בשמחה עצומה, לזכור שכל קושי, כל צרה, שלא נדע, הכל אך ורק לעלות את נשמתנו עוד ועוד, ועי"כ להתקרב אל הקב"ה – אבינו שבשמים בוראינו, אבינו, אוהבינו. אשרינו.

וכמו שהזכרנו בשם הגר"א מיללער זצ"ל שהמלחמה של יעקב אע"ה עם המלאך – כל הלילה, הי' רמז לנו שכך הוא אצלנו כל זמן שנמצאים אנו בעוה"ו – דהוא דומה ללילה, (ע' פסחים ג:), שיש לנו מלחמה תמידית עם היצה"ר – וכמו שאצל יעקב אע"ה הי' כל הזמן עם כל כחותיו, דהמלאך לחם איתו עד סוף כחותיו של יעקב אע"ה אבל לא יותר מזה (עד ולא עד בכלל – דאם לאו כן הי' הורגו), כן אצלינו שהיצר מנסה אותנו עד סוף הכחות שלנו אבל לא יותר מכחותינו! והכל ימשך רק עד עלות השחר – עד הגאולה – והעומד בנסיון עתה ינצח המלחמה ויקבל שכרו כפול ומכופלת! (ע"ע במס"י פ"א).

והכל תלוי בבטחון – דעל ידו אין יאוש, ואין עצבות בעולם, ואין דאגה כלל. ועומד איתן בכל מצב – דידו ביד בוראו וסומך הוא על יוצרו ית' – דהא אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים! וא' מחשובי כמ"מ (החיים בבטחון, בלתי ד' לבדו) הראה לנו דברי החזו"א (בקובץ אגרות ח"ג קט"ו), וז"ל שם – כבר כתבתי כי גדול חטא הדאגה מכל דבר, סזק (כ"ו הניקוד) בשקדת התורה בתפלה ובקיום המצוות ותו לא מידי. עכ"ל, ע"ש. ומציאה רבתא היא ועלינו להודות, ולהתחזק תמיד, ולחזור על דבריו עוד ועוד.

ושוב לקורא הנכבד החשוב בעינינו עד להפליא, אם יקח רגע קט לשאול את עצמו – למה דואג אני על הא ועל דא? למה מכרסם אני את צפורני ידי כל היום? מה דוחף אותי לתלוש רצועות העור מסביב הצפורניים כל שעה ושעה? למה מעשן אני (ח"ו)? למה נכנסים (כל מיני) מחשבות (ובפרט דאגות) באמצע לימודי ובאמצע תפילתי? למה

קשה לי להרדם, או לשבת רגוע, או לרכז מחשבותי לשמוע השיעור או דברי החברותא? למה כועס אני בקל, או מרגיש קרוב להתפוצץ, או מרגיש שרצוני סתם לצעוק צעקה גדולה? וכועס או צועק אני כ"כ הרבה על דברים, ואפי' על דברים של מה בכך, ואין לי מקום בלבי להכיל זה או זה או ההוא או ההיא, אלא קוצר רוח אני?

אלא עלי לחפש, למשמש, ולפשפש, למצוא מה גורם הלחץ, מה גורם לי צמצום המוח, על מה דואג אני ביודעים או בלא יודעים ואינו נותן לי מנוחה? וכשאמצא אעבוד לסלקו, ולסמוך כל כולי על בוראי – בורא כל העולמים, ולחיות עם ידיעה ברורה שהוא ברא גם את המצב שלי! וגם ההצלה מצרתי.

והגר"ש שבדרון זצ"ל (היארצייט כנ"ל כ"ב כסליו) הי' שואל – האם יש לא' טענות שאין לו שלשה עינים או שלשה ידיים? אלא יודע כל א' שזה המצב שלי, זה המציאות שיש לי לעבוד עמה, ואספיק לסדר העינים בלי עינים מצד השני של ראשי! המשיך הוא ואמר שכן הוא בכל מצב ומצב שאדם נמצא – זה בריאה, בריאת ד' ית' מיוחד עבורי! יצירה נפלאה, אוי אשרי מי אשרי מי, שרואה שבאמת היא שאשרי אשרי חלקי בחיים עם המצב שלי.

ולענין עישון סיגאריות (TO SMOKE) שהזכרנו יש להאריך קצת, יש שהעירו שבחזר שמעשן עלול להיות עובר על כמה וכמה וכמה לאוין ועשין! חזא – ונשמרתם לנפשותיכם – אין החיים בידינו לעשות מה שרוצים עמו – דהא אין אדם רשאי לחבל בעצמו, כגון לשבר את ידו או רגלו (ע' גמ' ב"ק צ"א: נפסק ברמב"ם פ"ה חובל ומזיק ה"א) דאין החיים אלא פקדון בידינו, והנכשל בחסרון בשמירה יהא נתבע בזה ובבא!

ועוד דרואים כ"כ הרבה שסובלים מזה עם השנים, ואם כן הוא מסכן את ילדיו להיות יתומים, ר"ל, או בלי אבא שיכול לעשות תפקידו בעולמו, וכו'.

ועוד, מי נותן לו הכסף לזה??? הלא אין שום אב או אם שמסכימים שבניהם יעשן, וא"כ עובר על מצוה חמורה שבחמורות כבוד אב ואם ויש לו לחשוש שהוא מאבד עצמו לדעת (ע' רש"י על הפסוק בפ' יתרו בעשרת הדברות – כבד את אביך וגו' – שמכלל הן אתה שומע לאן), ועוד הצער שגורם להם הוא מסכן החיים שלו – דהא יש מדה כנגד מדה, ד' ישמרינו, ועוד דבדיני ממונות הכסף שהוציא על זה גזל גמור – וכעין בן סורר ומורה! וע' ברמב"ן (כ"ש, והיודע מקומו נא להודיע) שהטעם שדוקא כשגונב מאביו נעשה בן סורר ומורה (ולא חייב אם גונב מאחרים) דהעושה כן נוהג היפך הכרת הטוב, וא"כ אי אפשר שישמור תורה ומצוות, ולכן מוטב שיהרגנו! נו – מה נענה אלו הבחורים בבית דין של מעלה???

ועוד לזאת – ונראה דהוא העיקר, שגורם ביטול תורה לרוב, כידוע לכל א' שמעשן, וא"צ להאריך שכל א' שמעשן מבין בלי שום הסבר. ומצוה לפרסם כל זה לאפרושי מאיסורא!

ומתפללים שכל א' ישוב בתשובה שלימה מיד ויפסיק – אם לאט או כליל, ונשמע תמיד רק בשורות טובות, געזונט און שטארק! והא דמו"ר הגרמש"ז זצ"ל (היארצייט בימים אלו – כ"ט כסליו ור"ח טבת [ע' ביארצייט'ס בדף השער פ' מקץ הסבר לזה] נא נא נא לעזור לנו וללמוד לע"נ משנה א' לכה"פ, ישר כח. הרוצה לקבל הקונטרס שמוציאים לקראת היארצייט שלו ע' סוף הקונטרס כאן הדרך לזה) הא שהוא הי' מעשן אמר שהרופא אמר לו שבשבילו זה הכרח (א' מן הטעמים מפני שאכל קמעא ממש, והעישון עזר לו לתת לו הכחות ללמוד ט"ו שעות כל יום! ועוד טעמים, ואין ללמוד ממנו כלל, וכמו שהוא בעצמו אמר פעם לאחד כשביקש ממנו אש להדליק סיגאריא [ועמדנו שם] אני לא יכול לתת לך כי החזו"א אמר שהנותן אש לאחד להדליק סיגאריא עובר בלפני עור!

[ומאמר המוסגר בתוך המוסגר – א' מדפי החיזוק שיוצא כל ערב שבת בשבתו פירסמו בפ' תולדות תש"פ כמה וכמה דברים בשמירת הגוף (ולא הנפש, כך הבנו שם) ושאלנו את המוצ"ל על כמה מהם דלכאורה לא מצינו מקור בהלכה או בדעת גדולים כדבריו – וכגון מה שכתב שלפני נגיעה בעיניים וכו' או במאכל יש לרחוק את ידיו עם זיי"ף (הוא נקט התיבה מה שלקחו הפורקי עול מפ' רש"י בלע"ז על צפון בגמ' גדה ס"ב. – שבון – ואין ש בלע"ז של רש"י לכן כוונתם לזייף כשאומרים סבון, וטעות הוא כידוע, ואין זה לשה"ק כידוע), ונראה פשיטא שאין לבן תורה לפקח על זה כלל – ובפרט לזיהר בשבת קודש לא לנהוג כן דנכנס בכמה שאלות חמורות כידוע (וע' סי' שכ"ו ס"י ובמפרשים שם) – ועוד דגורם ביטול זמן, וגם נערווען וחששות עד שיוכל לצאת מדעתו, והיו דברים מעולם! והי' מוטב אם הי' כותב שיש לזיהר מהסתכלות אסורה או מלשון הרע דאלו שמירת גוף והנפש האמיתים!

וכעין רא' לדברינו זכינו לאכול פעם אצל א' מגדולי עולם שליט"א וכשחלקו יין מקידוש מילאו כוסות קטנות ולקחו המסובים וכל א' החזיר את כוסו ומילאוהו שוב, בלי לנקותם כלל, וחילקו לאלו שעדיין לא קיבלו, ועוד דברים כאלו. ורמז לדבר שכל ישראל גוף א' הם! וע"ע באו"ח סי' ק"ע במ"ב סקל"ז בסופו, וע' סכ"ב שם דמוכה דאין חשש משום חולי אלא משום מיאוס (למי שזה מאוס, משא"כ מי שיש לו אהבת ישראל באמת, כ"ג), ע"ש, ודו"ק. ע"כ המוסגר תוך מוסגר].

[ועוד מאמר מוסגר – שפירסמו (בתש"פ) בדף עם תמונות לרוב לענין פיאות הראש, ובתמונה גדולה שם הי' משמע שפאות הראש אינן מתחילים מלמעלה איפה שהפדחת כעין זוית (ע' הציור) אלא כאילו מתחיל רק קצת למעלה מהאוזן ולמטה ממנו, ויש לזיהר מלטעות בזה. ע"כ מאמר המוסגר].

פיאות הראש מהזוית והכיפה כריך לכסות רוב הראש – כן כתבו אחרונים מלפני כמה חמשים שנה, וע' בכתבי הגר"ק זצ"ל שהביא שפוט שכן הוא. (ויש לכבד אלל תלמידיו) מאמר המוסגר.

(ה) מה כוונת הכתוב מגורי אביו? ע' ברמב"ן דאלופי עשו ישבו בארץ אחוזתם אבל יעקב גר כאביו בארץ לא להם, ע"ש.

ונראה דרמז לנו בזה דיעקב הלך בדרכי אביו לחיות בצימצום ובלו להיות קבוע בארץ אלא כל עוה"ז אינו אלא פרוזדור, שכל פרוזדור נבנה רק לעבור דרכו, ומי הפתי שמקשט עוד ועוד את הפרוזדור שלו. (וע' פרקי אבות פ"ד מכ"א דעוה"ז דומה לפרוזדור. והיינו כל עוה"ז!) ולימוד גדול לנו ולבנינו – לחיות עם מדת ההסתפקות, ובכלל זה לגור בדירה שכורה או בדמי מפתח, ולא בקנין עולם, דאפי' בארץ ישראל יש ליכור תמיד שאין זה מקומינו האמיתי. ומי שחי כך אשרי חלקו בחיים חיותו דהולך יד ביד עם בוראו ואינו נגרר מטה מטה ע"י איהו דרגה (מה שלא יהא) של דביקות בגשמיות וקניני'. ע"ע תשו' כ"ה לקמן מהמהרש"א דבר נאה בענין זה, והבן. ושוב הכל תלוי באמונה ובטחון, אמונה שיש עוה"ב, ובטחון שנזכה לה (ע' בספר אורחות צדיקים בשער שמחה שא' מהדברים שיש לאדם לשים בטחוננו הוא שיזכה לעוה"ב, עש"ה).

וע"ע בספר עבד המלך בשם ספר לקט שמואל דמגורי אביו לשון יראה ופחד דכל ימיו הי' מתיירא והי' מפתח מהקב"ה, ע"ש. ונראה דיש כאן שוב חיזוק בבטחון – שלא יהא לאדם פחד משום דבר גשמי בעולם, אלא אך ורק מהקב"ה, וכדברי החוה"ל (אהבת ד' פ"ו) על חסיד א' שהי' באמצע יער גדול מלא חיות רעות וכשאחד הגיע לשם והי' מלא פחד מכל החיות רעות וכו', שאלו איך הוא (שיושב שם רגוע) לא מפחד, ענה ואמר אני מתבייש לפחד מדבר שאינו הקב"ה! אשרי אוזן השומעת זאת, ועין הרואה העמקות והאמת! נָאֵר אמונה, נָאֵר אמונה, נָאֵר אמונה! (רק אמונה!)

(ו) למה נקרא ארץ ישראל ארץ כנען? (ואיזה רמז יש בקס זה?) על שם העם הנקרא כנען. ויש לומר דבא לרמז שלחיות בארץ ישראל צריך הכנעה, עניוות, רוח נמוכה ונפש שפלה – דרק ע"י זה זוכין להיות בן ארץ ישראל, וממילא בן עולם הבא. שו"ש שהשל"ה הק' פירש כן, וב"ש. (אבל יש לעיין בפנים, [בשל"ה], כמו תמיד על כל שמועה).

והבנת הדברים היא – דהיסוד בהכנעה הוא זכירה תמידית היסוד היסודות – שויתי ד' לנגדי תמיד – דמי שמרגיש שהקב"ה עליו מתבייש לקחת שום כבוד (בפרט הכבוד המדומה של לשבת במזרח או לקבל עליי' בשבת שלישי או ששי, או מפטיר יונה וכדומה), או לשמוח מכל השבחים שמשבחים אותו – הכל הבל ורעות רוח, שטותים, ושוא נתעה, וצער לכל הדבוק בבורא, וכהמשל הידוע שהשר יצא לקראת המלך וכשנכנסו ביחד לעיר כולם שיבחו השר (כיון שהכירו) ולא המלך, וכל שבח ושבח הי' כואב לו עד עמקות נפשו מרוב בושה וכו', ונפלא הוא – שויתי ד' לנגדי, תמיד!

ועוד לזאת דמדת הכנעה גורם שיכול האדם לקיים דברי התנא (פ"א אבות מ"ו) – עשה לך רב, דבלא ההכנעה נמנע מלשאלו, דמרגיש שכאילו הוא הטפל והרב עיקר, ואין יצרו מרשה זאת. וע"י עשי' זו (לקבל רב) זוכה לכל המעלות, דאדם כ"כ קרוב אצל עצמו עד שא"א לו לראות נגעי עצמו, אבל מי שיש לו רב זוכה לקבל תוכחתו, שכל תיבה, בפרט אם בועטת, מציל את חייו, אשרי מי שזוכה לזאת. וחבל על חייו, וכן על כל יוצאי חלציו (ועוד לזאת אשת חילו ממש א נעבאך היא) למי שאין לו רב, דאבוד הוא! וע' במה שמביאים מהגר"א מיללער זצ"ל שזה הי' המכשול של לוט כשאמר אי אפשר לא באברם ולא באלוקיו (רש"י פ' לך לך שלישי עה"פ ויבחר וכו' ויסע לוט מקדם, מב"ר מ"א ז', ע"ש), לאו שנשתנה להיות כופר בעיקר (ומתורץ למה אח"כ אברהם מסר נפשו להצילו, האם מוסרים נפש להציל אפיקורס, בתמי', וי"ל) אלא אמר שאין אני צריך מורה דרך – לא אברם ולא ד' – אני יכול לבד! זה הי' הבראך, הדבר ששבר כל גדלותו ואבד הכל מחמת הא! ולימוד עצום הוא, ואשרי הלומד לקח (טוב)!

[ופחד נורא הוא עד כמה אנשים (הנקראים בני תורה, וצ"ע) נמנעים מלשאלו רב על הא או על דא – ממש פלא שכ"כ קטנות אחזתם, וטעון תפילה].

ועלינו להודות על מה שזכינו שהגר"ש שבדרון זצ"ל (שוב להזכיר שיארציט שלו בכ"ב כסליו) הי' מוכיח אותנו (בצעקה בד"כ) בכמה וכמה ענינים. וכן מו"ר הגר"א גולומבעק זצ"ל (משגיח דיישיבת פילאדעלפיא בעמ-ריקה) שזכינו לקבל ממנו מוסר בשפע שפע רב. וכמו כן הגר"ש וואלאב ז"ל, והגר"נ פארצאוויטש זצ"ל רה"י דמיר, ויבלחט"א מו"ר זצ"ל [נא להתאמץ להתפלל בעד נשמתו וללמוד כנ"ל לזכותו, יישר כת], וכן מהגר"מ סאלאווייציק זצ"ל. ועוד ועוד. ועלינו להודות שזכינו. ותפלתנו שנזכה לעוד ועוד, דאין מתוק ממנו בכל העולם.

וכן זכינו (להבל"ה) לשכן טוב הרה"ג ר' חיים שמעון זאב ב"ר נפתלי הירש רובין זצ"ל שקיבלנו ממנו הרבה הערות בחיים, ולפעמים זכינו שאמר לנו דיבורים קשים כגידיים, וחבל על דאבדין. (יארציט שלו חל בימים אלו – י"ט כסליו, תנצב"ה).

וע' בקונטרס עבודת ימים נוראים – תורה וסיפורי חייו של הגר"ד יפה זצ"ל עד כמה חיפש הוא תוכחה, ובפרט מאשתו שתחיל, וכן מבניו שיחיו, דברים נפלאים כותב המחבר (הנכד נ"י) בענין זה, ולימוד גדול, וק"ו לנו! עוד דבר טוב מהגר"ד יפה זצ"ל הוציא לאור דבריו על עבודת האכילה ועל כוונה בברכות ובפרט בברכת המזון דברים נפלאים מאד (ע"ש בברכה ראשונה בתיבות ואל יחסר לנו – שבדרך כלל מבארים שזה תפילה על להבא, אבל הוא מפרש שמזה שראינו שעד עתה לא חסר לנו, א"כ מאמינים באמונה

לא העושים דאיןן אלא כמקל ביד הקב"ה להכות אותנו כדי שנבין מה עלינו לשפר, מה עלינו לתקן.

ויש שטועים וחושבים שהפורקי עול מעצמם יכולים לעשות לנו צרות, והאמת היא כמו שאמר הבריסקער רב זצ"ל שאנחנו עושים לעצמינו הצרות, שאנחנו גורמים שהם יתנו לנו יסורים וכו' – הכל מהמסובב כל הסיבות מחמת עבירות או התרשלות שלנו, ופשוט. [ולא שאין להם עונש על מעשיהם – דהא אין מחייבין אלא ע"י חייב, והם יקבלו את שלהם או בזה או בזה, אלא פשוט שצבילינו לדעת שהם שלוחים (שלוחי רע) אבל שלוחים נאמנים (וכלשון תפילת נשמת בתפילת שחית נשמת) – ומחליים רעים ונאמנים דליתנו – שהם נאמנים צליוחותם) – ונעצאך, ונעצאך שצחרו צרע, אבל אין להם כח מעצמם – כלל, והצן]. וקשור (ממש) להנוכח דכתב הב"ח (סי' תר"ע) דמשום דהתירשלו בעבודה באה כל הצרה של היוונים, וכשהתחזקו זכו לנס למעלה מדרך הטבע! (ואפשר דכיון דטבע של המתירשל להמשיך כך כל ימי חייו, א"כ נמצא שעשו למעלה מן הטבע וממילא זכו מדה כנגד מדה לנסים! ודו"ק.

ואפשר לומר שמרומז הדבר בווארט שאומרים מגדול א' – שהקשה איך יעקב אבינו קיים תרי"ג מצות כשה' בקירבת רשע כזה – א גראָבער רשע הנקרא לבן – אלא התירוץ בהמשך הפסוקים – ויהי לי שור וחמור – שה' מסתכל על לבן כמו שור וחמור, וממילא לא הי' מושפע ממנו.

וכמו כן אצלנו – יש לדעת שכל הפורקי עול אינן אלא כמו שור או חמור (או חיות טורפות כלשונו של הגרא"ל פינקל זצ"ל, רה"י מיר בראכפעלד) – ונחשוב בעצמינו האם אדם כועס על שור שנוגח? או חמור שרובץ? הלא יודעים כולם שאין להם שכל להבין, אלא הם שלוחים מאת ד', כמו כן הפורקי עול, או שאר הגורמים, אינן אלא שלוחים – בלי דעת עצמן – אלא כמו רופאט – הכל מאת ד' היתה זאת היא נפלאות בעינינו! והכל נגרם ממעשינו – חילול שבת, ביטול תורה, קולות בהלכה, לשה"ר, רכילות, השתמשות כלי המשחית תוך כותלי בהמ"ד, מבזה חבירו, וק"ו אם יש איזה ביזוי לגדולים, ד' ירחם, הכל מצדינו.

ולענין פורקי עול יש מהם ששנו ופירשו, ודבר חמור הוא עד מאד, ואפ"ה החזו"א (יו"ד ס"ב סק"ח) מסתפק אם אפשר לומר שודאי קיבלו תוכחה כדבעי, דהאם יש לנו בדור הזה מי שיודע להוכיח כהלכה? (ע' ערכין ט"ו: וק"ו אצלנו) ע"ש נפ"מ (ומשמע דהנפ"מ אינו אלא להחמיר אבל לא להקל, ע"ש היטב, וצ"ע). אבל לפי"ו יש לדעת שאינם אשמים כ"כ (ובודאי יסבלו קשות, וכנ"ל, ר"ל, וכמו שראו כל העולם בשמחת תורה באופן מבהיל, אבל להבין שהם כעבד כנעני לתאותם, ולצאת לחירות טעון רחמים מרובים, וחלק גדול (מאד) תלוי בתפילות שלנו – בפרט בתפילת והערב נא בברכת התורה, לכוון על כל כלל ישראל בכוונה עצומה!). והעיקר הגדול הוא להבין ולזכור תמיד שהכל תלוי בנו – אם אנחנו עושים כדבעי אז גם שונאינו ישלים איתנו!

ויש עוד שנה ופירש – מי שלמד והי' על דרך עליי' בתורה ויראת שמים, ואח"כ כשעברו כמה שנים אחרי החתונה התחיל להקל בהא או בדא, ולחיות חיים של פשרות, וכמבואר בספר מדרגת האדם חלק דרכי בטחון (פי"ג, ע"ש), וכמו השונה ופירש שנעשה פורק עול לגמרי, ר"ל, כמו כן שנה ופירש הזה שעדיין שומר תורה ומצוות אבל ירד ממדרגתו, הוא קשה מכולם, דירידה שלו גורם שהוא מחפש איך ללמוד חובה על כל המדקדקים והחרדים לדבר ד' – דהא כואב לו הירידה שלו וצריך למצוא דרך להצדיק את ההתנהגות הרעה שלו, וגם על כאלו טעון תפילות, תפילות על תפילות, ולמצוא דרך להחזיר העטרה לראשם! והעומד על דעתו יראה האמת שאולי גם הוא לקוי בירידה זו, ועליו להתחזק חיזוק אחר חיזוק, ולבכות אל בוראו להצילו.

שלימה שכן יהי' לעתיד, ע"ש, וב"ש שכך רצינו לומר לפי דברי הגר"א במשלי (כ"ה ט"ו) שמפרש בתפילת נשמת – ואל תטשנו ד' אלקינו לנצח, וז"ל – עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ואל תטשנו ד' אלקינו לנצח. כלומר, מה שעד הנה עזרנו הוא רחמיך, ולא למענינו. ומה שלא עזבונו הוא חסדיך ולכן אנו בטוחים שאל תטשנו ד' אלקינו לנצח, כי אם הי' בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא, אבל כאשר הוא למען חסדיך אין אנו מתייראים כלל, כי חסדיך המה קיימים תמיד. וזהו כמו שאמר בזוהר (א"ה – ועיי' זהר תרומה קמג): והאמין בד' ולא הי' [אאע"ה] מתיירא אפי' שמא יגרום החטא. והיינו משום ויחשבה לו צדקה, כלומר כל מה שנותן לו ד' הוא צדקה ואינו בשבילו כלל, עכ"ל. והיינו שיש לאדם לנהוג כמו אאע"ה ולא כמו יעקב אבינו ע"ה (שחשש), אלא לראות שהכל חסדו ית! וחשבנו שא"כ כמו כן פירוש התיבות בברהמ"ז, וזכינו למצוא כן בדברי הגר"ד יפה זצ"ל וכנ"ל. וע"ע שם דברים עמוקים ושמחים – כדאי וכדאי. (הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לכך).

ועוד יסוד בהכנעה רואים ההשפעה של הז' פעמים שיעקב אבינו השתחוה לעשו – שנשתנה רצונו של רשע מכוונה להרגו עד שנשקו – נשיקה של אהבה! נורא נוראות ממש.

ודבר יפה שמענו מהרב אי"ס הי"ו שראה ששאלו הרה"ג ר' דוד טרענק זצ"ל (עשה פלאות בקירוב רחוקים באמריקה ונפטר לפני כמה שנים) איך הצליח שנשואין שלו עלו יפה? וענה שכל א' מבני הזוג השתדל בכל כחם (והתנו על זה בתחילת דרכם) לא להיות נפגע (כלל) ממה שהשני עשה להם או דיבר להם – דבר עמוק ויפה עד מאד.

ז) למה יוסף רועה את אחיו?

ע' בספורנו דמשמע שהוא הי' מנהיג ומורה את אחיו במלאכת מרעה הצאן, ונראה דמרוזם כאן דברים עמוקים ולימוד גדול, וע' לקמן.

ח) מה הפירוש רועה צפסוק הנ"ל?

נראה דהוא מלשון ורעה אמונה (תהלים ל"ז ג') – שהי' מראה להם איך להתחזק בבטחון, דהצאן רמז לפרנסה של אדם (דממנו מרוויחים) והוא הי' מורה להם איך למעט בהשתדלות, והי' מקרבן לעבודת ד' ית', כנ"פ, וי"ל.

ט) המכות שאדם מקבל מן השמים – האם הן עונש כדי למונע אותן על העתיד לזכור מחמת פחד העונש או לימוד עזרו לדעת (ע"י הכלל של מדה כנגד מדה לראות) באיזה דבר חטא?

ע' בשיחות מוסר מהגר"ח שמואלביץ זצ"ל (עמ' ע"א וכל המאמר שם) דהקשה – על הא דאמרו חז"ל במדרש רבה, הובא ברש"י, בשלשתן לקה (על הבאת דבתם רעה אל אביהם), דבשלמא על שאמר שהיו מזלזלין בבני השפחות נמכר לעבד דזה מלקות ממש, ומובן לשון לקה, וכן על שאמר לאביו שהיו חשודין על העריות סבל מאשת פוטיפר יסורים נוראים, ושוב מובן לשון לקה, אבל איזה יסורים היו בהא שראה ששחטו שעיר עזים במכירתו (וסותר דיבה שלו שאמר עליהם שאכלו אבר מן החי)? למה נקרא לקה?

והגר"ח זצ"ל הי' מוכיח מכאן יסוד גדול בחיים – שאין עונשי שמים עונש סתם – כמקל להכות, אלא הרי הם ללמוד וללמד, זאת אומרת כל קושי בחיים אינו אלא לימוד – רַעַפֵּע גַעֲלַט – כמו כסף שהאב משלם ללמד – שכל צרה בא לרמז לנו איזה דבר, ומשלמים עם היסורים ולומדים לקח! ואשרי מי שמתבונן בחייו וקורותיו וממילא רואה ומבין מה הקב"ה רוצה שנבין מכל מה שהוא שולח לנו. היינו לראות בכל קושי (שלא נדע) המתנה מאת ד' שנותן בחסדו לעזור לנו לעלות, וכדברי חז"ל (בראשית רבה י' ו') שעל כל עשב יש מלאך שמכה על ראשו ואומר לו גדל!

ויש לזכור תמיד שאין פלוני או פלוני המבייש אותנו, ולא אלמוני גרם לנו הפסד, ולא ההיא פגעה בכבודי, ולא הם גוזרים גזירות עלינו – הם

ועל כולם יש להתבונן שכל הגזירות (ולא נדע עוד, אמן) למעשה הכל לטובה, שהכל בא להעיר אותנו, לגרום תשובה, תשובה מאהבה! אמונה, נָאֵר אמונה נָאֵר אמונה, ואז מבינים ומשפרים ועולים ומגיעים למעשי אבותינו אברהם יצחק ויעקב, אמן. וכמו שהסבירו גדולים זצ"ל שלא שמחמת הצרה עושים תשובה אלא היות שאדם זה או זה צריך לעשות תשובה לכן הקב"ה שולח לו הצרה, וממילא בא לידי תשובה. [וכמו כן הי' בכל הקושי במחלה המדבקת שהי' בשנת תש"פ – תשפ"א, ולא נדע עוד, אמן].

והיסוד יסוד גדול נמי בביתו של אדם – דאמרו חז"ל (יבמות ס"ב): עה"פ עזר כנגדו – אם זכה עזר ואם לא זכה כנגדו, ופירש מחבר הספר החשוב פרקי הנהגת הבית (כמדומה בשם גדולי עולם) שזכה היינו אם עושה כדבעי – כחיובו, אז ממילא (ואפי' בעל כרחו!) עוזרו, ואם לא זכה, שאינו נוהג כשורה וכחיובו ממילא כנגדו (ואפי' על כרחו!) דזה נטבע בנטבע בריאת האשה. ויסוד נאמן הוא, והרואה את האמת שבו זוכה לדברים הרבה (מאד).

וזכינו לשמוע דברים נעימים מרה"י דכנסת אלי' ר' פנחס ברויער שליט"א בשבע ברכות לכבוד החתן החשוב ר' רפאל הלוי בן רה"י הגר"י סאלאווייציק שליט"א (בנו של הגרמ"ד זצ"ל) בליל ח"י כסליו תש"פ שהסביר בברכת האשה בברכות השחר – שעשני כרצוני – דלאו שזה דבר של בדיעבד, ח"ו, אלא ידוע שמובא בספרים הק' (הזכיר שיש בשל"ה) שהקב"ה לא צריך לי' עוה"ו, אלא עשה מחמת רצונו להיטיב עם הבריות (דבר שצריך כל א' להתבונן בו הרבה, דודאי מביא לידי אהבת ד' בכמות ובאיכות, ודו"ק). וזה פירוש הברכה – שהקב"ה עשה את האשה באופן שכל מהותה להיטיב – ובלי כבוד, בלי שום גאווה, או רם לבב, אלא בהצנע לכת עם ד' אלוקי' – מיטיב היא עם בעלה, עם בני' ובנותי', עם כל משפחתה, ועם כל העולם, ובירכתי ביתה, בלי פירסום ושם. מציאותה כמו רצונו של הקב"ה להיטיב! וזה הברכה שמברכת – ונפלא הוא – ודבר נאה ומתקבל הוא, וסיים הוא דא"כ מובן חובת גברא לכבדה יותר מגופו (יבמות ס"ב); ונפסק ברמב"ם פט"ו אישות הי"ט) דהא הכל בלא חיפוש גמול או הודאה (אע"פ שיש חוב קדוש על הבעל להודות לה על כל דבר, אפי' דברים קטנים ביותר, ואכמ"ל), וא"כ חייב הוא לכבדה ביותר!

שו"מ בספר ברכת המזון עם פ"י יקר מפז (שהוא כשמו יקר עד מאד – ולהשיג הספר [במחיר מוזל מאד] עי' בסוף הקונטרס הדרך לזה) בעמ' ע"ט שם כתב פירוש נפלא בפסוק פותח את ידך וכו' רצון – דעל מי קאי תיבת רצון, ומביא – בשם הזוהר (שמות סב.) וז"ל מאי רצון, ההוא רצון דאשתכח מעתיקא קדישא ונפיק מני' רצון לאשתכחא מזוני לכלא, עכ"ל. היינו רצון של ד' ית' – שמשביע לכל חי, הכי הוא רצון שלו – של הקב"ה! דברים נפלאים עד מאד, [ע"ש] שרצה לומר שאפשר ללמוד כן בדברי רש"י וגם המלבי"ם על הפסוק, וי"ל] [ועוד שם שאולי תלוי בזה – בפירוש תיבת רצון – אם להוסיף הפסוק הזה בברכה ראשונה דברהמ"ז וכדעת הרמב"ם (סדר תפלות ברכהמ"ז) וכן דעת המרדכי (ברכות רמז רי"ז), או לא לומר וכדעת הכל בו (כ"ה), עי"ש דברים עמוקים, וכדרכו בכל הספר להבין הסוגיא הנקרא ברכת המזון – דהא הכל מחז"ל ומוקדם להם!].

ונוגע לדידן בסוגיא דא להבין שכל טיפה וטיפה שיש לנו הוא מפאת רצונו ית' להיטיב עם ברואיו – וכן כל קיום של כל הבריאה אינו אלא מפני שזה רצונו ית' עוד רגע ועוד רגע – וזה א' מן החלקים של קבלת עול מלכות שמים של בוקר וערב – שבתיתת אחד בפסוק שמע ישראל – דהוא לבד מקיים הבריאה ואין עוד מלבדו – ואם אדם אינו עושה רצון ד', כבר אין להקב"ה רצון לקיימו – או בכלל או קטלא פלגא – באבר קצת באבר זו או בראיות שלו, או בשלימות ידו או רגלו וכו' וכו' – דהקב"ה מחדש בטובו כל יום מעשה בראשית – ולא כל יום אלא כל רגע ורגע – והכל בטובו הגדול! וברצונו העז להיטיב עוד ועוד.

ומובן מה שידוע שכיון שאני מאמין שהבורא ית' עשה ועושה ויעשה כל המעשים – מה עושה האדם?? אלא האדם נותן את רצונו שלו – ומובן כמין חומר – שע"ז הקב"ה נותן רצונו ית' שיתקיים האדם עוד ועוד, ודו"ק.

ולענין שלו' בית בשלימות עי' לעיל סוף תשו' ו' מהגר"ד טרענק זצ"ל, והלואי שכולנו נזכה.

[עוד רגע קט לענין כל הגזירות וכו' – א' תלה בשנת תש"פ (בימי הקיץ) מודעה בישיבה חשובה שמקור הדברים הוא ממקור שכולן שקר – בלאט (כתבי עת) – דבר שנקרא בטעות חדשות, והגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל הי' אומר וחוזר ואומר שכל שכתוב בניירות האלו כולן שקר הוא! ובמודעה שתלו (שלקחו ממקור הנ"ל) הביא ראיות שהמאסקא מציל מהמחלה – אם זה המציאות או לאו צע"ג (לא באנו לחלוק על הגדולים שליט"א שאמרו שצריך ללבוש אלא לחקור ולעיין על המציאות) אבל כדאי לדעת שכל המקורות שמביאים אינו אלא על מה שנתהווה אצל גוים או פורקי עול, ואין שום ראיה מהם לשומרי תורה ומצות – ובפרט דבר זה מונע כבוד התורה וכבוד התפילה וכבוד האדם באופן נורא – ושוב לא באנו לומר איך הי' צריך לנהוג דכל א' הי' צריך לשאול דעת תורה – אבל להביא ממקור שמבוסס על שקרים למה לן זאת בבית ד'! והבוחר יבחר – בטוב].

וא' מחשובי המיר (רמ"י הי"ו) הביע אז שכל כמה זמן המציאו עוד דבר שמונע – בתי ידים, ואח"כ הזי"ף, ואח"כ עוד זי"ף, א"כ ראי' שאין יודעים, ולמעשה כל מי שעשה כל השמירות, כל ההרחקות, ובפרט המחמירים (!) [ועליהם לקחת מוסר ולהיות מחמיר על כל מצוה ומצוה – כגון גענעראטור לשבת, ומים מוכנים לשבת, ודיקדוק בק"ש (ולא למהר אלא מתון מתון כדברי המ"ב בסי' ס"א, עש"ה!)] ובמזוזות מהודרות, ובנר חנוכה להדליק במקום שאין חשש ברכה לבטלה (ע' בסוף הקונטרס – דבפתח הבנין יש חשש ברכה לבטלה – כך ענה לנו הגר"ח זצ"ל ועוד, ע' בתשובות שער מציון בארוכה) ובדיקת הראות והסכין בשחיטת העופות והבהמות, ולהפריש תרומות ומעשרות מכל מה שאוכל, אפי' אם יש עליו הכשר מהודר – כל אלו אינן חומרות אלא מעיקר הדין להיודעי דבר, אבל המחמירין בהרחקות ודאי ובודאי צריכים ליהרהר בכל אלו ועוד ועוד] כולם, ונראה דא"צ לומר רובם ככולם אלא כולם קיבלו המתנה מן השמים לעבור החולי הנקרא קר נורא (רמז לקרירות נוראה בעבודת ד', דדואגים יותר על גשמיות מעל רוחניות. וכל הטענות שהי' פיקוח נפש כבר נפרכו כידוע [כן מקובל מכמה וכמה גדולי עולם שליט"א – ועוד – האם א' הי' מתקשר בשבת קודש לכחות הטומאה כשאיש זה או זה לא שמר על ההרחקות?!] או שעשה מנין או חתונה וכדומה – אלא מה... והכל מובן]) – מוסר גדול עליהם (ועלינו) לקחת עוד היום בשנת תשפ"ה, ולהתקרב אל ד' עם בטחון הרצוני, אמן.

(למה יעקב עשה כחנת פסים עבור יוסף? ומה מרומז מזה כחיינו?)

ע' בספורנו שעשה כן להראות שהוא המנהיג בבית ובשדה, ע"ש, וע"ע שם עה"פ ויראו אחיו, וז"ל. ומזה טעה יעקב לשנות לבן בין הבנים בענין שיכירו אחיו את האהבה אשר בלבו, עכ"ל, ולכ' כן משמע בחז"ל, אבל נראה דחידוש הוא לומר שא' מן האבות הק' טעה, אלא אפשר דרצו חז"ל ללמד לנו שאע"פ שאדם טועה לפעמים, ובפרט טעות בדרך החינוך (אם מפני שנוהג בדרך שיותר מדאי חזק על צאצאיו או יותר מדאי רך) – אין לאדם להיות שבור ורצוץ אלא עליו – בינתיים לשוב בתשובה שלימה ולחזור לתלמודו! ולבטוח בד' שכמו בנידון דידן שלבסוף יצא מהכתונת פסים ישוען של ישראל, דעל ידי זה יוסף הי' יכול לזון כלל ישראל בימי הרעב וכו' ואע"פ שאח"כ גרם להיות משועבדים לפרעה, אבל לבסוף קיבלו התורה ע"י הטהרה שקיבלו בכור הברזל! ופשוט פשוט להצין לרכי ד', אצל דבר א'

צרו כשמש – גם זו לטובה!! (כל לא צקידוכים, כל חולי, שלא נדע, כל תקלה זזה או זזה, כל חוב הניתוסף, כל יוס צכפוי לזש"ק, כל יתמות, ל"ע, כל אלמנות, ל"ע, כל פאטט (מכה או גערה) מההורים, כל קושי בחצרותא או חצר חדר, וכל עשירות, ח"ו, כל קושי בלימוד וכו', וכו', הכל הכל – גם זו לטובה, וכל מה לעצב רחמנא לטבא עצב (ע' סי' ר"ל ס"ו, ועוד צסי' תקפ"ז צחכמת שלמה מהגאון ר' שלמה קלוגר, שכן יש לומר ר"ה אחרי שחכית וואח"כ כל הסנה! ואין סימן טוב כמוהו! ע"ש היטב), וגם זו יעצור! אמנ סלה.

ועוד נראה לומר דעשה כן להראות לו **האהבת נפש** שהי' בלבו אליו – בין אם הפירוש בן זקונים כפשוטו, שכן שגולד בזקנה חביב לאדם, ועוד יותר אם פירושו שלמד אתו **תורה**, דאין אהבה נקשרת בלב האדם כמו מי שלומד תורת ד' עם השני.

והא דאין רואים כן בכמה ישיבות או כוללים, אותה אהבה האמורה, נראה דמשום שהשטן יודע עד היכן כח **האחדות**, וכמה נשגב הדבר, וכמה היא מגן **על הכלל ועל הפרט**, לכן בא עם הכלי זיין שלו – **קנאה**, כבוד, ותאוה, להפריע השטייגן שמיועד לצאת מכל **אחדות**, וגם הכלי מלחמה שלו המיוחד החזק ביותר הנקרא פוליטיק שגורם (אך ורק) פירוד לבבות בלי שיעור כידוע – ופשוט שהוא (השטן) עושה שיהא הכל נראה אך ורק **לשם שמים** – כל הדיבורים – בפרט דיבורים על ההוא ועל ההוא, וכל **השנאה בלב** על אלו או על אלו – ומצדיק דיבוריו ע"י הסברא פשוטה (?) דהא הם אינם סוברים כמוני, וכל **המחשבות לרע על סוג אנשים זה או זה** עד שלבן הרשע צדיק גמור כנגדם! – הכל הכל נדחף ע"י השטן שיהא אך ורק **לשם שמים**, אבל למעשה מידי פירוד לא נפקא – והרס וחורבן כרוכים בתוכו. וממילא אין אחדות ושוב אין עליי! וכל מניעת שטייגן הוא נצחון עבור השטן, ר"ל.

[ומענין לענין באותו ענין מה שמובא בשו"ת זה פ' וישלח תשו' ל"ז שכתבנו שם בקשה מעמקות לבינו – בקשה מעולם התורה וציבור החרדי לסלק **השנאה**, השנאה שטלפי' פרוסות על כל היקום (כמעט), ד' ירחם עלינו. ובשנת תשע"ח מצאנו בענין זה דבר נפלא בספר הנעלה **חכמת חיים** (מדבריו של הגרי"ח זוננענפעלד זצ"ל) על פ' וישלח בהבנה בהא דנהפך לבו של עשו עד שחבקו ונשקו **ובא לידי דמעות!** והקשה והא הלכה היא עשו **שווא** ליעקב! ומסביר ע"י ב' מעשים שהיו, ע"ש דברים נפלאים, שרואים היסוד בפועל – שאם חושב אדם בלבו **טוב על הזולת** (למצוא איזה **כף זכות** למה הוא מתנהג כזה או כזה, למה יש לו השקפות אלו או אלו, וכו' וכו') יש המציאות של **כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם** (משלי כ"ז י"ט), דכמו שאדם חושב על חבירו כן חבירו חושב עליו. זה הי' כח של יעקב אבינו ע"ה, שבכל השתחוה והשתחוה שעשה לפני עשו חשב עוד זכות על עשו, ועוד זכות, ולבסוף נתהפך לב יעקב **וממילא** לב עשו להיות **אוהב** יעקב – דבר שכמעט א"א להאמין, למעלה מדרך הטבע, למעלה מהמציאות הנקרא בחז"ל **הלכה**, אבל כן היא **המציאות** שברא הקב"ה בעולמו, ע"ש באורך. וא"כ לפי"ז יש לפרש דברינו בשבוע שעבר (פ' וישלח) במה שכתבנו וביקשנו – **לסלק השנאה**, היינו למצוא הצד הטוב שבאלו שעומדים **בעבר השני** (ל"ע על מצב כזה!) – לא לחשוב שמזידיים הם ומושחתים ומשחיתים אלא ללמוד עליהם **זכות**, ובזה יתהפך לבם לילך על **דרך הישר**, בדוק ומנוסה, וכ"כ כדאי, כ"כ כדאי, **רחמנות רחמנות רחמנות**, יישר כח! וע"ע תשו' י"ט לקמן.

שוב הראו לנו דברי הגרי"ח מוואלאזען זצ"ל בכתר ראש (אות קי"ט) וז"ל, אמר רבינו, דבר מנוסה אם יהי' לאדם שונאים ח"ו אם יפעול אצלו **שהם צדיקים גמורים** וידין אותם לכף זכות **תיכף** יתהפך לבבם **לאוהבים לו**, עכ"ל. (ובהגה"ה שם מובא וז"ל, ומקרא מלא הוא (משלי כ"ז, י"ט) **כמים הפנים לפנים כן לב האדם וכו'**, כשם שהוא מלמד

זכות כן ילמוד זכות מי שכנגדו, ובזה פ"י בנו הגאון מוהרי"ץ מוואלאזין ז"ל הפסוק (תולדות, ששי) **עד שוב אף אחיד וכו'**, פ"י ישוב ממך **מלבבך** שהוא הטא כנגדך אז **ושכת מה שעשית לו ג"כ**, [בשם הגאון ר' אשר הכהן משערשאב בעהמח"ס ברכת ראש ושארית הברכה, עכ"ל ההגה"ה שם]. והדברים **נפלאים** להמבין, וכלי זיין של היצ"ט **באופן נורא**, ונא לרחם עלינו, ונזכה לאך טוב וחסד ירדופו – תמיד, אמן].

ולפי פ"י שלנו לעיל צ"ל דמצד יעקב אבינו נתינה זו ליוסף (הכתנת פסים) הי' דבר **שא"א שלא יעשה** – דכ"כ אהבה הי' אליו עד שבעל כרחו הי' צריך להראות לו עד כמה דבוק נפשו בנפשו. וע' בדרך ארץ זוטא (פרק ב') דתניא – אם חפץ אתה להדבק באהבת חבירך **הוי נושא ונותן בטובתו**, ע"ש, והיא היא – הנתינה מתבצצת ועולה מתוך עמקות נפש האוהב להביאה עד חיק הזולת. [ע"ע שם דתניא הוי מיקר את כל האדם, ומובן הנ"ל מפרשת וישלח, אשרינו].

ע"ע צרס"י על הפסוק וישראל אהב את יוסף וכו' כי בן זקונים הוא לו וגו' (וישב, ראשון) שכתב (צפי' השלישי) – שהי' זיו איקונין שלו דומה לו, עכ"ל. ויש לעיין מה הטעם זזה לגרום אהבה, וכמו כן מה שמנינו צפ"י לך לך (שלישי) עה"פ **כי אנשים אחים אנחנו שכתב צפ"י דומין בקלסטר פנים – ומה הטעם הזה להיות סיבה לא לריב? אלא אולי כמו שתיאלנו שם [תשו' י"ח (צ"י)] – שכיון שאמרו חז"ל (במדבר רבה כ"א ז', וזירושלמי זכרות פ"ט ה"א) דכסם שאין פרכופיהו דומין כך אין דעותיהו דומין, ועל זה אמר ארע"ה ללוט – דכיון שפרופיניו דומין אין טעם שיהא שום חילוקי דעות! וא"כ מובן האהבה כאן מיעקב ליוסף, ונפלא הוא, כ"נ, וחלק של הנפלא הוא שהקב"ה עשה שפרופיניהו של הזנים של אדם דומין לשלו וא"כ מובן שהאהבה תקוע בלב האב להבן ומהבן אל האב – אלא השאור שצעיסה מעכב כל דבר טוב וגורם עיוותים ביחס א' לשני, ר"ל, ועל הבן דעת לעצור עבודה תמימה, וכנ"ל בתשו' זו למורא האהבה אשר הקב"ה שם בלבו לאהוב את כל לאלאיו אהבת נפש, תמיד!**

ונראה דהי' **פשוט לו** ששאר בניו יבינו זאת ולא יהא כאן האזהרה הנזכרת במאמר חז"ל (שבת י:): אל ישנה אדם בן בין הבנים. דחשב יעקב **שודאי ישמחו שמחה גדולה על הצלחת אחיהם**, ואע"פ שאין רא' לדבר רמז לדבר מדברי הספורנו בפרשת וישלח עה"פ **למצוא חן בעיניך** (היינו בעיני עשו הנזכר בתחילת הפרשה) וז"ל, **כי אין ספק אצלי שתשמח ואמצא חן בעיניך כשאבשרך בזה**, עכ"ל המלא **חידוש וחידוק באמונה וכף זכות בלי שיעור ובלי גבול**. ואם על עשו הרשע חשב יעקב כך שודאי ישמח בהצלחת אחיו, ק"ו בן ק"ו חשב יעקב על בניו שיתנהגו כן עם אחיהם יוסף וישמחו **שמחה גדולה על מאד**, כנ"פ. וכמו כל אב שמלמד זכות על בניו שבדאי מתנהגים כמו שצריך (ודלא כאלו שמאבדין בידיהם מה שנותנין להם – פקדון כל כך יקר עד אין ערך, [ורואים הערך, היינו מי שעדיין לא זכה לראות, ע"י שיזכור תמיד דברי חז"ל שמי שאין לו בנים חשוב כמת (נדרים ס"ד:), [ואע"פ שכל מי שהקב"ה מונע ממנו פרי בטן, **בינתיים**, ולא זכה להוליד, בודאי עליו להיות **בשמחה** שהקב"ה נותן לו ההזדמנות **להתקרב אליו בתפלה ובעבודה**, ועוד לזאת **בהתמדה**, וכדמצינו אצל החזו"א, כפי השמועה שמספרים שהגרי"ז זצ"ל הי' אומר שהטעם שהחזו"א זכה לכתוב ששה כרכים עם חידושים על כמעט כל התורה כולה, והוא (הגרי"ז זצ"ל) לא זכה אלא לכרך א', הי' מפני שהחזו"א לא היו לו בנים ולהגרי"ז היו והיו, (כך מוסרים), ולכן פשיטא שמי שנמצא במצב כזה, **דערוויילע**, ודאי שמח בחלקו עד **שרוקד משמחה** שזכה שהקב"ה מיטיב עמו, **בין אם מבינים ובין אם אינן מבינים**, אבל ודאי **הטבה** היא, וכדמצינו בהנהגת הקב"ה עם נח שהי' **חמש**

מאות שנה עד שזכה לבן! ובודאי הכל, הכל, **הכל לטובה** עד שאין טובה ממנו). ואני ע"י בן זה או בת זו ניצלתי מלהיות מת בחיי חיות! ועוד לזאת, והעיקר, שהקב"ה נתן לי נשמה לשמור ולקרב, ולהגביל, ולצחצח, ולתקן, ולהדריך, ולשמח, ולאהוב אהבה עזה, ולהטיב עמה – והנבון שואל את עצמו – האם מאבד אני מה שנותני לי – וזה ע"י שאהי במלחמה תמידית עד חרמה עם פקדונות אלו ("ח")? או מנסה אני ממש להיפך – שמחפש אני כל טצדקי שבועולם למצוא הדרך לקרבם, לחבקם ולנשקם ולקחתם על ברכי, ולתת להם כל אשר לי, בפרט לבי, ובפרט שבחיים בכל מעשה קטן או גדול, ולחזקם, ולהממם עם חיוך המשמחם, וללמוד עמהם עם סבלנות אחר סבלנות, ותמיד ללמוד עליהם כף זכות בכל מעשיהם – איפה אני, איפה שכלי, איפה לבי, איפה האהבה שהקב"ה נטע בלבי עבור בני, עבור בתי, איפה הדמעות שאגורים בעיני שבאים משמי השמים ומהמים שמעל השמים לשפוך על גידול (היינו להשקות הזרעים – זרע אמת שלו, ומובן הרבה) של כל א' וא' – איפה – איכה – מתי מתי יהיו מעשי כמו מעשי יעקב אבינו שלמד כ"כ כף זכות על בניו, כמו יעקב אבינו שהדריך מתוך אהבה את הפקדונות אשר הקב"ה פקד בידו עד שקראם אחיו – אחי ורעי – אהבת נפש, וכהתרגום בתחילת פ' ויגש עה"פ (סוף ראשון) ונפשו קשורה בנפשו – ונפשה חביבא לה פנפשה, ע"ש דמגלה לנו סוד ההצלחה של יעקב אבינו – מתי מתי יגיעו גם אנחנו למעשי אבותי?

ועוד מעשה אבותי (שחייב אדם לומר עליו מתי וכו') הוא מה שעשה יצחק בקירוב נכדיו – בפרט אליפז, שהי' לוקחו על חיקו ומשעשע עמו, ומגדלו בכל מיני דרכים בחינוך מתוך אהבה כדמוכח ברש"י פ' ויצא (שני עה"פ וישק וכו' ויבך) שרדף אליפז אחרי יעקב להורגו, והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו וכו', עכ"ל, היינו הזיידע (סבא) חיבב את נכדו! והציל חיי בנו! נפלא.

ודבר עמוק שמענו בשם הרה"ג ר' נח וויינבערג זצ"ל רה"י אור שמה, ששאל – מי מקבל יותר אהבה – בן יחיד או בן בין עשרה בנים? וכל א' עונה מיד ודאי הבן היחיד! והמשיך הגר"ן זצ"ל ואמר (בידיעתו דרכי ד') שאינו נכון, אלא שניהם שוה! דהקב"ה נותן לאב של עשרה בנים מדה גדושה של אהבה מספיק לכל א' וא', משא"כ לאב שאין לו אלא בן א' לא ניתן כ"כ אלא רק מה שצריך עבור בן אחד! נפלא נפלא נפלא – ונראה, אחרי התירוץ שלו, דפשוט הוא. ועל האב (הרחמן) לחפש בתוך לבו האהבה ולהוציאה לפועל – ויזכה (ודאי) לפעול ישועות! ונראה ראוי ונכון לחזור על מה שהזכרנו כמה וכמה פעמים נקט מו"ר הגרמנש"ז אטיק זצ"ל שהי' אומר תמיד כלל גדול בחינוך – שהבנים זאל זיין אוגעלאזן אוס טראטאין! (דבוקים אל אציהם – שירגישו קירבה נורא אליו) וכך ראינו אצלנו. ועבודה שלימה היא – אצל אס רויס – יכולים!

ומענין לענין באותו ענין – לגבי המתבגרים בישיבות הקדושות שמחכים עוד שנה ועוד שנה וחושבים שוב ושוב על העזר כנגדו שנראית כ"כ רחוק מהם – דיש מהם שזה ההמתנה **שוברת את גופם ורוחם לרסיסים**, ויש להיפך – **שמחים** בכל יום מחדש, בהכרה ברורה שהקב"ה נותן להם עוד יום לעבוד על מדותיהם להגיע לשלימות האנושי, שיהיו ראויים להתחתן (דאם הוא נכנס לנישואים עם כל התאוות והקנאה, ותחרות, ובקשת כבוד, וגאווה וחוצפה שלו, וחוסר הכרת הטוב (שבלא שלימות במדה זו שיהי' צרות צרורות), וכן מכל הנ"ל עלול מאד [בדוק ומנוסה!] לסבול, וכן אשתו, וכן צאצאיו, באופן מבהיל, מבהיל ממש – שאל להעסקנים בשלו' בית ותשמע דברים נוראים [שאלנו פעם א' מגדולי הנ"ל שליט"א – איזה קהילה מצא הוא הדבר הזה – שלו' בית – יותר מתוקן מכולם – והוא ענה מהליטבישע המדקדקים מאד בהלכה! (הוא בעצמו לא מקהילה זו, אבל כך מצא אחרי עשרות שנים ואלפי מיקרים בעבודה זו, ודו"ק הרבה)]., וא"כ, מודה לד' בכל בוקר שיש לו עוד יום **מלא הזדמנות לעלות**

בתורה ובמצוות ובמדות טובות, והחילוק בין אלו לאלו (הנשברים למייחלים ומודים) הוא יותר משמים וארץ – והמבין יראה לסלק כל **הדמיונות** ולראות ההמתנה שזה **מתנה!** ולהפוך הצפי' בכליון עיניים להיות **כימים אהדים** באהבתה [אהבת הכלה שעתידה להשיג, שכבר מהיום הוא מכין את עצמו להיות בעל הטוב ביותר – לא בעל כעס, בעל תאוה, בעל קנאה, בעל גאווה, אלא בעלים – בעל בטחון! בעל מדות טובות! בעל שמחה! בעל השולט על עצמו ועל מדותיו וכל רצונו הוא לתת ולתת!] וצאצאת התורה שיכול ללמוד בהתמדה ובעמקות! **כלי קוס הפרעות, וכלי קוס עול – רק עול התורה! נורא'דיג!**

יא) האם יעקב אע"ה סבל ממתנה זו? למה? ואיזה חיזוק הוא לנו?

ע"י בגמ' (שבת י:) דגרם ירידה למצרים לבניו ולדורותיו. ועוד דגרם לו סבל עצום של **סילוק השכינה** מתוך האבילות. וע"י בספורנו שזה הבכ"י שכתוב בפרשה - **ויבך אותו אביו** (סוף שליש), וז"ל, יצחק בכה על שקבל עליו בנו אבלות לכל ימיו **ובכן לא תשרה עליו שכינה**, עכ"ל. יסורי נפש ליעקב אבינו ולכל סביבותיו. הכל על מה, על מתנה לבנו האהוב, אלא למעשה, דבר קטן זה גרם **קנאה** (ואע"פ שאין לנו שום הבנה באבות הק' ולא במעשיהם, וקשה לומר שהי' איזה חטא בשגגה כאן, דלכאורה אפי' שגגה נמי אין כאן, וי"ל, וש"מ בספורנו וז"ל, ובוזה טעה יעקב לשנות בן בין הבנים בענין שיכירו אחיו את האהבה אשר בלבו, עכ"ל, ודו"ק הרבה דעדיין קשה), אבל למעשה גרם קנאה בין הבנים.

[נראה דאפשר לדייק מדבריו הק' שהטעות היתה בזה שעשה באופן שיכירו אחיו, ולא במתנה עצמה – ולימוד הוא לנו שצריכים כל אב ואב **לתת, ולתת, ולתת, לקרב כל בן ובן וכל בת ובת**, ולהראות להם **אהבה עזה, אבל באופן שלא יכירו השאר**, ודו"ק הרבה ותשכח נחת, אמן].

ואפי' בלי הבנה אמיתית במעשה דיעקב אע"ה, אבל פשיטא שיש חוב קדוש על כל א' וא' להתחזק וליזהר זהירות מרובה **שלא לגרום שום קנאה בבית**, ולהיפך לסלק כליל מדה זו **ומן השורש** – ועבודה תמידית היא, וכרוך בהרבה עיון ומחשבה לירד לתוך בטנם של כל א' וא' (וכצויו של הבית אלקים המבי"ט שכתב שזה **עבודת האב**, ע"ש), ולחשוב מה הבן או הבת חושבים על כל צעד ושעל שהאב או האם עושים לבן זה או לבת זו – עבודה אחר עבודה, יגיעה אחר יגיעה, ואם רוצים, ודאי זוכין לשלימות ולהצלחה עצומה, אמן. ועוד חלק בעבודה זו, מצד ההורים, לטפח בהבנים והבנות המדה של וותרנות, והמדה של **שמחה** בהצלחת השני, והמדה של הטבה עם חבירו, ובפרט לגבי האחים והאחיות שלהם, ושוב עבודה היא – אבל לדעת שזה השקעה **(כל רגע, כל שעה, כל יום שמשקיע)** לדורות, ולדורי דורות! ועוד חלק בעבודה זו הוא – שהאב והאם יסלקו מדה זו **מעצמם!** דכל זמן שיש להם, אפי' במקצת, משפיע על הבנים. ומציאות היא, ונורא הוא! וכל זה מצד האב (ואם) שעליו ליזהר, ומאידך גיסא מצד הבנים חוב עליהם ללמוד מוסר שלא יתנו דברים כאלו (שרואה שנותן לאחד יותר ממני, וכו'), ואפי' דברים גדולים, לגרום **שום קנאה**, אלא לזכור תמיד שהכל מן השמים שההוא יקבל זה **ולא אני**, לזכור תמיד שקנאה רקב עצמות, ומי רוצה רומאטיזם?? מי רוצה מה שקורין דלקת פרקים? מי רוצה צורך להשתלת מוח עצם? **רחמנא ליצלן!**

ולזכור שעל גשמיות **לא** בוכין ולא מקנאין ולא מחשיבים – דהכל עלמא דשקרא, **הכל** הבל, הבל הבלים, **הכל** הבל. ויש חובת גברא על כל אב לנסות למסור לבניו ולבנותיו יסודות אלו, ואם לא זכה למסור להם, א"כ על הבנים לבדם לגדל, ולחנך את **עצמם**. ועל הכל **טעון תפילה תמידית**, בין האב בין האם, ולבכות **דמעוות שלישי** שיגיעו כל הפקדונות לשלימותן ולא יכשלו בכל הנ"ל. והרבה תלוי **בדוגמא אישית** וכו"ל, שרואים באב (או באם) עצמו אם הוא מתפעל על דברים גשמיים וכל החדש והמעוות חשוב אצלו, ומביע

שפלוני קנה זה או זה! או להיפך דחשוב בעיניו כל חידוש בסברא או בהלכה או במוסר! ויש קנאת סופרים (ולא קנאת שטותים!). [עוד חיזוק לאלו שהקב"ה מאחר לפקדם בפרי בטן – דבינתיים יכולים לעבוד על מדותיהם, ובפרט על קנאה, ובתוך עבודה זו לראות שלא תהא שום קנאה על קרוביהם או חבריהם או שכנים שלהם וכו', כשנולד להם בן אחר בן או בן אחר בת וכו', ונסיון הוא, אבל הכחות יש להם! וממילא יחסוך הרבה צרות, הרבה צרות, שבאות מאי שלימות מצד ההורים, הכל לטובה, הכל לטובה, תמיד].

ומעשה הי' לפני כמה שנים שבא אלינו בחור חשוב א' ופרש צרותיו לפנינו – הוא בן בין הבנים במשפחתו ומעליו יש כמה בנים שעדיין לא מצאו האבידה שלהם – זיווגם (הצרה הגדולה היא בזה שהם מחפשים מציאה ולא אבידה – מחפשים דוקא הכי יפה שבעולם (וכמו אחשוורוש!), ודוקא מי שכל החברים יגידו פיסססס! זה כל חלומותיהם, ד' ירחם על הדור הזה שטועים בחיים וסובלים סְקָל עצום, שנה אחר שנה, והכל על הבל הבלים כדברי שלמה המלך בסוף משלי – הבל היופי! עד מתי, עד מתי יכירו וידעו שחובתם שהם ישאפו למעשי אבותי – ללמוד מיעקב אבינו שלקח לאה וממנה זכה למלך המשיח(!), דהעיקר הוא – אשה יראת ד' היא תתהלל!) וכיון שכן הוא מפחד לשמוע שידוכים כיון שכשימצא זיווגו, פשוט לו שכל שאר האחים יגנה בחירתו ויאמרו שיש לה חסרון זה וזה וזה, וזה ישפיע עליו לרע – ומה העצה ומזור לכאבו?

נסינו להפקיע ממנו מחשבות כוזבות ומכאיבות כאלו – דהא דבר בודק ומנוסה אם אדם חי עם ההשקפה שצריך לצאת ידי אחרים הוא חותם על הסכם שלא יהא שמח לאורך כל החיים שלו! דתמיד יש שמקנאים ולא מוותרים שהשני יהא יותר טוב או יהא יותר מוצלח מהם, אלא העצה טובה היא לחזור שוב ושוב על מאמר החכם – שזכינו לקבל תורת אמך מתורת אמי ע"ה (וחזרה על זה הרבה) – שטיינער און ביימער קען צוברעכן די ביינער אבער פון נעמען וועל איך קיין מאל נישט שעמען!

STICKS AND STONES CAN BREAK MY BONES BUT NAMES WILL NEVER HURT ME!

עצים ואבנים יכולים לשבור אברים אבל משמות וכינויים לא אהי' דוויים! שלא יהא בהתפעלות כלל וכלל ממה שאחרים אומרים עליו או חושבים עליו (או מה שיותר מצוי – מה שאתה חושב שהם חושבים עליך – וזה יסורי איוב בלא סוף, כידוע, והכל שקר וכזב ולהד"ם, לא הי' ולא נברא!) – אלא לחיות עם הבורא ית' ורצונו.

וכל זה על דרך מה שקיבלנו מהגר"ח שמואלביץ זצ"ל שהי' מזהיר אותנו תמיד, בשיחה אחר שיחה וכך הי' אומר – שאר אָפּ די וועלט! פליק אוועק די גאנצע וועלט! אל תהא חשוב בעיניך העולם כולו כלל! תעמוד איתן לעשות רצונו ית' בלי התפעלות מאחרים, וכמו דברי הרמ"א (שקבעם בתחילת השו"ע!) בס"א א' סעיף א' וז"ל – ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם ית', עכ"ל, ובה"ל שם (ד"ה ולא יתבייש), וז"ל – דע וכו' במצוה שהוא עושה לעצמו (וכן הוא בשידוכים דנמי ממצות ד' היא! ופשוט) ובני אדם מלעיגים עליו אז בודאי אין לו לחוש כלל ללעגם, וכו', עכ"ל, ע"ש היטב דגופי תורה הן. והכלל הוא – לא לחיות לצאת את דעת אחרים אלא לצאת דעת תורה בלבד, דעת תורה הצרופה.

ובהמשך דברינו עם הבחור החשוב הנ"ל נסינו להבהיר לו שמה שלא יהא, יהא אלו שימצאו חסרונות, אם זה האמא (שאמרו לנו חז"ל ע' גיטין כ"ג): שכלה וחמותה לא מהאזהבים זו את זו, בלשון המעטה – וע' בגמ' שבת דף כ"ו. בריש הדף מעשה נורא, מעשה נורא ממש, ומפני הפחד לא מביאים דברי הגמ' לכאן, אבל לימוד גדול הוא עד היכן מגיע השנאה השוררת – ויש אומרים קצת טעם לדבר דכל אמא מרגישה שאשת בנה לקחה את בנה ממנה, ועל כל שוויגער (חמות), לבדוק אם לא זה מה שגורם לה [אפי' קצת] החסרון אהבה לכלתה, ודו"ק), או אחיו או אחיותיו, וכו', תמיד יש שלא מוותרים ומביעים

הערות על אשתו, ולכן צריך להחליט מעתה לבטל כל כעין זה, ולא יתחשב כלל וכלל בדיבוריהם (או במחשבותם – מה שהוא חושב שהם חושבים, וכנ"ל), ואז יצליח ויזכה לבית נאמן וחיים של אושר וכבוד (הזולת!). ונסינו להביא לו עוד ועוד דברי חז"ל שמביאים את האדם לשמחת החיים – להכיר מה שיש לו ולא מה שאין. ולדעת שכל מה שהקב"ה מזמין לאדם זה הטוב ביותר, ולא יתן עצת היצר ליכנס למוחו להתחרט על מה שעשה – אלא להאמין באמונה שלימה שהכל מאת ד' היתה זאת והיא נפלאה (פלאי פלאים לטובה) בעינינו! [ע"ע תשו' י"ג לקמן יסודות נאמנים!]

אחרי כמה ימים פגשנו עוד בחור שגם אצלו מתמהמה לבוא זיווגו, וטענתו בפיו שעם כל א' שנפגש עמה הוא לא מרגיש ההרגש שהוא חושב שצריך להרגיש כשמוצא את שלו.

נסינו למסור לו היסוד שקיבלנו מרבנותינו הק' שכל זמן שלא מרגיש דחי' תדע שזה שלו, ויש לו לחשוש שאם דוחה את ההצעה הזו הרי הוא עלול לקלקל את כל עתידו, ד' ישמרינו. (וכדברי הסטייפלער זצ"ל הידועים).

וע"ע בתשו' י"ג לקמן יסוד החיים מדרך הנאווארדאק, ואשרי מי, או אשרי מי, או אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו! (ולא ליצרו!).

אך לצערינו לא רצה לקבל זאת מפני איזה מעשה ששמע על א' (מעשה של שטות, כן הוא האמת, ומעשה הזה שנובע מהא שלא הי' להווא הדרכה על פי תורה, וכהרגילות בענינים אלו שלא מתיעצים עם גדולים לשמוע דעת תורה), וכשהראנו לו שהוא מתייצב על דרך לא טוב, וגם כל הלומד מההוא, התחיל לקבל האמת, ומובטח לנו שהוא יזכה למצוא את שלו (וכן הבחור הנ"ל) בקרוב ממש, ויזכו לעשות נחת רוח לבורא ית' שמו, ולכל העולם כולו.

יב) למה יוסף חלם חלומות אלו?

ע"י ברמב"ן דהוי נבואה, ומסביר בזה למה יוסף לא שלח מכתב ליעקב להודיעו שהוא נמצא במצרים, שעל הנביא לראות שנבואתו תתקיים. ולכאורה הי' אפשר לומר דהי' טענה עליו מפני שאדם חולם בלילה מה שחושב עליו ביום כדאמרו חז"ל (ע' ברכות דף נ"ה; ומובא בט"ז סי' רפ"ח סק"ג, ובמ"ב נפסק כן להלכה! ע' שם סק"ז [ומאמר המוסגר דהי' קשה לנו כל השנים, דא"כ למה לא מצאנו שבני תורה יחלמו בתורה כל הלילה וכל לילה – אלא משמע שאין תורתם אומנתם, וקשה, ושוב מצאנו שגדולים זצ"ל שאלו שאלה זו, ונתקשו בה טובא, וצ"ע. שוב שמענו מא' מבני עליי' דק"ס רא"ק הי"ו שחלם שראה הח"ח זצ"ל ושאלו שאלה עמוקה בהלכה! א"כ היו דברים מעולם ומקוים על עוד ועוד]). וא"כ זו היתה הטענה על יוסף – למה הוא חושב בדברים כאלו עלינו. ושוי"מ בספורנו, וז"ל, מה החלום הזה. אין זה כי אם רוע לב שתחשוב למלך עלינו ורעיוןך על משכתך סליקו, עכ"ל, וב"ש.

יג) למה סיפר אותם לאחיו?

שמענו מהגרמ"א שטערן זצ"ל (משגיח דקאמינעץ) שהאלישיך מסביר הנהגת יוסף דעשה מה שעשה כדי שלא יחשבו אותו לגדול ולמכובד כמו שבאמת הי', דפֿתד מכבוד שנתן לו אביו וקירבתו ומהשבחים שישבחו אותו (שהיו מגיעים לו לפי האמת) ולכן עשה דברים שיגרמו פחיתות כבודו. וע"ע בספורנו.

ולולא דמסתפינא קיינו מפרשים, בדרך מליצה שנהג כמנהג נאווארדאק – לא להתחשב עם מה יאמרו הבריות, אלא לסלק ממחשבותיו כל העולם כולו – פייפ אָן די וועלט – לא איכפת לי כלום מה שהבריות אומרות עלי, וכנ"ל בתשו' יא', ע"ש, (ע"י במס"י פ"ה דמסביר מה שאמרו חז"ל [כתו' דף י"ז]. דמה יאמרו הבריות [ולעולם תהא דעתו של אדם מעורב עם הבריות] דדוקא עם הבריות ולא עם הבהמות והחיות – ע"ש דנראה כוונתו שאין להתחשב עם העולם אלא דוקא עם אלו שיש להם דעת תורה – מה אומרים הגדולים ותו לא

כאן המעשה עם הנודע ציהודה, ואז הרב ז"ל סיים "אנחנו נמלאים דבור שהנסיון הגדול ביותר זה כולס, עכ"ל. דברים נפלאים ונסגרים ואשרי הסומעים ועולים מעלה מעלה!

יד למה גער יעקב ביוסף? ומה החיזוק לנו מזה?

משמע כדי שיעשה שלו' בין הבנים - שלא יחשבו שמה שחלם אמת הוא ויקנאו בו או שייראו מלפניו, ויגרום פירוד. (וע' תשו' י"א לעיל). ונראה לימוד לנו שצריכים לעשות כל מה שבכחנו להשרות שכינה בבתינו, דכל מח', וכל קנאה, וכל פירוד גורם סילוק השכינה הק'. ושוב עבודה תמידית היא, ובלי יאוש, ובלי מחשבות שאין זה ביכולתי או שכבר נסיתי כמה פעמים ולא עלתה בידי - אלא שוב ושוב לעשות עוד ועוד, אפי' אינו רואה פירות, ועם תפילות בדמעות שלישי, וכנ"ל, להשיג שלו' בין הבנים (והבנות).

ומעשה המחזק את הלב - שאשה א' באה לפני א' מן הגדולים זצ"ל, (אומרים שהי' אצל הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וצריך ראי') ובכתה שבעלה חולה מסוכן והרופאים כבר אחרי יאוש.

והגדול הנ"ל ראה שאין מה לעשות וענה לה, בצער גדול, שאין מה לפעול כאן, וצריך לקבל גזירת שמים באהבה.

כששמעה היא מה שהשיב הרב התחילה לצעוק צעקה גדולה, ומתוך דמעותי העיזה ואמרה להגדול - רבינו, האם כשהרב גיע לשמים יוכל לומר שעשה כל מה שאפשר בעולם? האם אני יכול לומר ליתומים שלי שעשיתי כל מה שבעולם להציל חי בעלי - אביהם?

כששמע הגדול את דברי' מיד שלח שליח לרופא א' ולעוד רופא והרעיש עולמות (ולבסוף נתרפא בעלה, בנסי נסים).

אחד מן התלמידים של הגדול, שהי' שם, שאל אותו - מעיקרא מאי קסבר מר, ולבסוף מאי קסבר? (מה הי' דעתו בתחילה, ומה בסוף?)

ענה ואמר - בתחילה עניתי לפי טבע העולם, אבל כשראיתי שהיא מאמינה שיש בידי יכולת למעלה מן הטבע א"כ אפשר לעשות הכל.

וזכינו למעשה נורא (למעלה מדרגתינו) לפני כמה וכמה שנים - שא' איבד חמש וחצי מיליון דאלאר כשחתם ערבות עבור חברה גדולה בעמריקה, דאח"כ פשטו את הרגל (DECLARED BANKRUPTCY).

והוא הי' צריך לשלם מכספו כל הסכום! ומיד! והי' אובד עצות - שהי' לו היזק נורא, הפסד עצום מזה, אבל ידע שדרכי ד' נסתרים, ואין ראוי לבן האבות להיות כעין אבידת עשתונותיו - דאצל יהודי אין דבר כזה! דהא הפסוק הזה נאמר על מי שמת, ומובן - דיהודי לא מת!

(והגר"צ חשין שליט"א אמר בשם האמרי אמת זצ"ל דבר עמוק ומגבי' - דמצינו בגמ' פסחים (דף ד.) כששאל ר' חייא לרב אם אביו קיים ענה שאמו קיימת, דלא רצה לגלות הדבר כיון דכתיב ומוציא דבה הוא כסיל. והקשה האמרי אמת דלפי הרמב"ן אין איסור מוציא דבה אלא על שקר, ואין כאן שקר. ענה ואמר - לומר שיהודי מת שקר הוא!

דנצחי אנחנו! אשרי האוזן השומעת, וכמה אבליים (ל"ע, ובלע המות לנצח!) כששמעו זאת אמרו נחמתנו! ונשמע בשורות טובות, אמן).

ונחזור להנ"ל - ההוא חיזק את עצמו על דרך הנ"ל להאמין שהקב"ה יעזור לו בצרה זו.

לבסוף חזרה החברה לקדמותה בדרך נס ע"י שמכרו קרקע במקום נידח שערכה היתה נמוך מאד, והקב"ה סידר שמכרוהו ברווח של כמאה מיליון! והיו מוכנים לפייס את החותם הנ"ל אבל לא לתת לו את הכל אלא חומש מזה אולי(!). ובדרך לא דרך (דדרכי ד' נסתרות, ממש!) ובנסי נסים הגיעו החותם והעורך דין שלו לשאול אותנו מה לטעון, וכשראינו שהם (החותם והעורך דין שלו) מוכנים לשמוע ולציית לכל אשר נצוה, שאלנו כמה צריך באמת לקבל בחזרה. אמר העורך דין שלו שמחמת העגמת נפש וההוצאות שהיו לו עתה הוא (החותם) צריך לקבל שש וחצי מליון בחזרה.

וכיון שהוא האמין כנ"ל שאנחנו יודעים מה עליו לעשות ורוצה לשמוע לקולינו אמרנו לו שיעמוד על המקח - שש וחצי ולא פחות אפי' דאלאר א'.

מידי, וכן מוכח ממה דמסיים, וז"ל, אין לו לאדם אלא לטהר ולנקות עצמו, ולמנוע רגליו מדרכי ההמון השקועים בהבלי הזמן וישיב רגליו אל הצרות ד' ואל משכנותיו, עכ"ל, ע"ש). ובטח בד' אלקיו שיצליהו מכל רע שיכול מעשיו לגרום - בטחון! ואשרי מי, או אשרי מי שעמלו בתורה (ולא בקניני העולם, ולא בקנין גשמי ולא רוחני של כבוד!).

וע"ע בפ"א הגר"א על משלי (י"ד ב') וז"ל הולך בישרו ירא ה'. כי כל אדם צריך לילך בדרך הצריך לו, כי אין מדות בני אדם שוות זו לזו ומחמת זה הוא רגיל בעבירה הבאה מאותה מדה, (א"ה - וכל א' יש לו העבירות שלו, אם קטנות או גדולות, דהא אין צדיק בארץ וכו', ומי שאינו מכיר זאת חסר לו את הכל), וצריך לגדור עצמו מאוד בזה. ואין חבירו צריך לזו השמירה, וחבירו צריך לדבר אחר. ולכן הולך בישרו, בדרך היושר שלו, אף על פי שבעיני הבריות הוא רע, כי אינן יודעות מה שהוא צריך, ואף על פי כן הוא הולך בישרו הוא ירא ה' כי מתיירא הוא שלא יבא לידי עבירה מחמת טבעו הרגיל בו. ונלוז דרכיו. אבל מי שמעקם דרכיו הצריכים לו בשביל להתגאות בעיני הבריות לעשות דבר הישר בעיניהם, אף על פי שבא מחמת זה לידי עבירה, בוזהו ה', כי הקב"ה יודע מה שהוא צריך, והוא אינו עושה הצריך לו, ועושה הישר בעיני הבריות, הרי עליו יראת בשר ודם (השוה ברכות כח:): ואין עליו יראת ה' והוא כמו שאמר (בבא קמא ע"ט): מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מבגזלן, אמר להם: זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו. ועוד: מי שהולך בדרך הישר יבא לידי יראה, ומי שמעקם דרכיו יבא לבזות ה' כי הכל תלוי במדות, והבן, עכ"ל הגר"א, ומובן הכל.

ובוודאי ובוודאי יש לימוד מזה לנו להיות קשורים בקשרי אהבה להקב"ה ולא להתחשב עם עלמא דשקרא כלל, וכנ"ל. וע"ע לעיל תשו' י"א.

ומה נעים ומה נוראים דברי הרה"ג ר' יואל קלופט זצ"ל (א' מגדולי ישיבת מיר, וראב"ד דחיפה עד תשד"מ) שהבאנו בפ' וישלח (בתשו' ה' סס צסוף העמוד - ולא הגיע לכל הקוראים מפני איחור הדבר), וז"ל אתה רואה לדעת צאופן פרטי (בתור יחיד), אני חייב להלריך אותך צאופן פרטי. אתה, תרסוס על כותלי ביתך את הפסוק, כי כל העמים ילכו איש צסם אלוהיו, ואני וביתי נעבדה את השס. אתה תשתיך לציבור, אתה לא יכול בלי, כך גזרה חכמתו יתברך. אתה לריך את מוסדות החינוך, אתה לריך את ההכשרים, אתה לריך את המנין, אתה לריך את הכל, אבל אתה תהי' צעיוגול סגור הרמטי בתוך הזרם - לא מתמזג ולא מיטפטט, ולא נהפך לדייסה הזו שנקראת ציבור.

למעשה, כללו כל דבר שפשוט וברור לך שאין לרנן הקצ"ה שתעשה אותו, אבל כולס עושים אותו, ואס יס לך ספק - תשאל רב, אס אין לך ספק - ברור שאין לרנן הקצ"ה שתעשה, אבל כולס עושים - תזהר מהפח הזה יותר מדברים אחרים צעבודת ד', כי זה הנסיון של הדור. תתרחק מזה כמו מאס! ואל תיבהל ממה שכולס עושים.

ואפילו אתה יודע שאותו אחד שלא מקפיד הוא אולי עובד ד', אבל אתה - אל תיפול צפח הזה! - כולס! הי' מעשה עם הנודע ציהודה - הנודע ציהודה שמע פעס מיסוה צבית המדרס קורא לשמש צכיניו (צלורה לא מכובדת), מספרים שהוא ממש הזדעזע, הוא החוויר ורעה, עד שהוא הצליח לדבר - אתה עובר איסור לאורייתא! איך אתה עושה את זה? אז אותו יהודי, צצביל להתנכל הוא אמר כולס קוראים לו כן, אמר לו הנודע ציהודה - יס מקום צגיהנוס לכולס! כולס עושים - וכי צפוף סס, מה זה כולס! (עד

הצד השני, כששמעו מה שטוען, נתרצו לתת לו שתיים וחצי מליון אבל אמרו – **לא יותר!**

ההוא טען ועמד על שלו – שש וחצי! **לא פחות.**

והם אמרו – **תתפטר** – רד מדברייך! לא כך עושים, לעמוד על המקח! אבל ההוא לא זז מאומה, בבטחון מלא.

בינתיים עבר עוד שבוע (של לחץ) ואז הם נתרצו לארבע מיליון.

ההוא חזר ושאל אותנו שוב מה לעשות. וכיון שראינו שמוכן הוא לשמוע, אמרנו לו שוב שש וחצי! **לא פחות אפי' פרוטה!**

כשחזר ואמר להם – צעקו עליי - מה!?!?

ושוב עבר שבוע של (מה שקורין -) מתח עם מחשבות הלך ושוב - מה יהא. אבל אפי' תוך המתח הבנו שהוא סומך עלינו לגמרי. אמרנו לו שוב שיעמוד על שלו – **שש וחצי!**

חזר אליי, ושוב צעקו עליי ולא האמינו שהוא מתעקש – מנין לאדם כחות כאלו?? התפעלו אבל חשבו איזה עצה להציל את שלהם.

ובסוד (אבל שיגיע לאזניו) טענו שיש להם דרך ליפטר לגמרי היינו לילך לבית המשפט וכו', ואם לא יתפטר יתחילו ללכת על דרך זו.

ההוא שאל שוב מה לעשות, עם הידיעה שיש צד שלא יקבל כלום אם לא יתפטר עמהם. עדיין ראינו שההוא סומך כל כולו על ההחלטה שלנו, וענינו לו - שש וחצי **ולא פחות!**

כשאמר להם שוב הי' צעקות גדולות מצידם.

אחרי עוד שבוע של מתח חזרו אליי ואמרו אנו מתרצים על חמש וחצי אבל זהו!

שוב שאל ההוא – מה לעשות עתה?

כיון שעדיין הסמכות היתה קיימת, ענינו לו שוב שיעמוד על שלו - שש וחצי! **לא פחות!**

שוב הי' צעקה גדולה ומרה מצידם, על עקשנותו.

ועבר עוד שבוע של מתח.

בנסים ונפלאות מכח **הבטחון** באו אליי בחזרה ואמרו אנו מתרצים על שש מיליון **ולא יותר!**

שוב שאל מה לעשות עתה, ושוב ראינו כנ"ל שסומך כל כולו, ומיד ענינו לו שוב - **שש וחצי ולא פחות!**

שוב, כשחזר להם, ואמר להם כנ"ל, יצאו הם מן הכלים לגמרי!

ואחרי עוד שבוע של מתח, חזרו ואמרו שמתרצים על שש ורבע מליון, אבל לא יותר!

שוב שאל, אבל אז הרגשנו שכבר איננו כתמול ושלשום, שהי' חסר כל דהו בסמיכות הנ"ל (בפרט ששוב שמע שיש להם עוד דרך ליפטר לגמרי) ולכן ענינו לקחת השש ורבע מיליון דאלאר ושל'ו על ישראל.

ההוא נתן **חלק גדול לצדקה והחזקת תורה (בטהרתה), והי' קידוש ד' בכל העולמות**, ומוזים אנחנו על העבר, ומבקשים בדמעות עזר ד' על העתיד.

ולימוד עצום למדנו – שמי שסומך על הזולת יש לההוא כח לפעול גדולות, וק"ו מי שסומך **כל כולו על הבורא עולם, ודאי יקבל כל מה** דצריך.

ומובן מה שחבוק העמידם על אחת – **צדיק באמונתו יחי'** (מכות כ"ד). **שזה יסוד של כל העולם כולו**, ומזה המדה יזכה כל א' לקיים כל התורה כולה (ע' במהרש"א שם שמסביר כל הגמ' באופן זה, וזה כוונת רש"י שם, עיי' בפנים, ועוד שם, די'ש לו עוד דרך בגמ').

וע"ע **במדרגת האדם** (יארצייט שלו בימים אלו – י"ז כסליו) בסוף דרכי בטחון, וז"ל, **והחוב על האדם לשום כל השתדלותו להשיג** מדת **הבטחון אשר היא יסוד כל התורה כולה כמבואר באורחות חיים להרא"ש (א' כ"ו) וכל מצב האדם תלוי בה**, עכ"ל. [לשמוע דברי התעוררות שנאמרו ביארצייט שלו – ע' סוף הקונטרס המספר המיוחד לקול הלשון ולחפש בכל השנים, לשיעור על פ' וישב]. ובפ' וישב תשפ"ב יש גם המעשה שזכינו (נבל"ח) להיות אורה אצל הסטייפלער זצ"ל, וזכינו לגרום לו **שמחה עצומה** בקיום המצוה של **הכנסת אורחים**, ושמחתו **לא ידע גבול מפני שעשה המצוה בעצמו!**

(ובמסירות נפש **עצומה** למעלה מכל השגות – וזה אע"פ שהוא לא חשב שזה הי' קשה כלל!), וגרם בעזרת ד' ית' קידוש ד' בכל העולם כולו, כידוע. [בקול הלשון מתחיל קרוב לתחילת המעשה].

אשרינו שזכינו לאב (מלא **רחמים**) בשמים אשר אוהב אותנו אהבת נפש וכל רצונו להיטיב איתנו – הוא היטיב הוא מיטיב **הוא יטיב לנו** – תמיד בלי הפסק – רק בקשה א' יש לו - **פני האמינו בי!** (ע' גמ' ביצה ט"ו:) – אמונה שלימה ובטחון שלם – שלימות נותנת סיעתא דשמיא נפלאה, ברוך ד' יום יום **יעמס** לנו, ובודאי יעזור כאן לסלק כל מחלוקת, כל ריב, כל פירוד – רק סמיכות עליו בכל, ונראה פלאות, אמן.

ואע"פ שהרבה פעמים נראה שא"א לשנות דרכם של בן זה או בת זו להיות באחדות. **ואין הדבר כן** – אלא לדעת שהקב"ה מאמין בי שאני יכול, דאל"כ לא הי' נותן לי בן כזה או בת כזו, אשרי מי שעמלו בתורה ובמצות! דאין עוד מלבדו ואין זולתו ית', אשרינו!

וע' בשו"ת זה לפני כמה שבועות **מעשה נורא** שאב א' קנה מתנה גדולה לבניו, והעלימו מהם ע"י כסוי עב שלא ידעו הבן והבת (**המריבים בתמידות**) מה היא, ואמר כשיהי' להם כך וכך סכום נקודות יתן להם המתנה. והנקודות זוכין על כל **מעשה טוב**, וכל **חסד**, וכל **מחשבה טובה**, וכל **עצה טובה** שנותן לזולת. התחילו לאסוף נקודות, ולבסוף חשבו טוב א' על השני עד **שנעשו אוהבים** וקיבלו המתנה (האמיני – **שכינה בבית!**).

טו) מה הלימוד לנו מהקנאה שקנאו אחי יוסף את יוסף?

כנ"ל שזה **טבע הבנים**, ולא רק בפרשה שלנו מצאנו כך אלא שוב ושוב חזר רחמנא על זה - בקין והבל, גם חם בזה שלא רצה עוד אחים, ישמעאל שהי' מתפאר על יצחק, עשו שרצה להרוג יעקב - ונראה שהכל סיפר התורה ללמדנו שזה הרגילות, אבל כיון שרואים התקלה שבאה ע"י כל א' וא' מהנ"ל ודאי ננסה להעלות בנינו ובנותינו **למעלה מן הרגיל**, למעלה מן ההמון, להשריש בם החשיבות של שלו' ורעות, החשיבות של **חסד עם הזולת**, ולב המרגיש להרגיש את השני וצרכיו וצרותיו, וממילא ודאי לא יבוא לצערנו! בפרט לחזור על זה **תמיד בבית**, ולהבהיר הגנאי הגדול והפחיתות שיש **בכל מח'**, **בכל ריב**, **בכל פירוד** לבבות, והשכר **הגדול** על השראת שלו', שכר שאין לשער על בלימת פיו בשעת המחלוקת, **עד שכל העולם כולו עומד על זה**. (ולפי הנ"ל הכל תלוי **באמונה** – דהא כתיב **באמונתו יחי'** – וזה קיום כל הבריאה – ושניהם א' הן, ונפלא, כ"נ).

ועי' באגרת הגר"א שכתב לאשתו וז"ל, וגם באתי לבקש מאתך **מאד מאד בבקשה גדולה ועצומה ושטוחה שתדריך את בנותיך מאד** שלא יצא מפייהם קללה ושבועה וכזב ו**מחלוקת**, רק הכל בשלו' **באהבה** ובחבה ונחת וכו', וכן לאמי בקשתי שתדריך את בני ובנותי בדברים רכים שיקבלום ותשגיח עלי', ולבני ולבנותי אני מצוה שיכבדו אותם. וגם ביניהם לא ישמע **ריב וכעס כלל** אלא **הכל בשלו'**. ובעל השלו' יתן לכם ולבני ולבנותי וחתני ואחי וכל ישראל חיים ושלו', עכ"ל, ע"ש עוד ועוד. [ורואים כאן צונוי (שני) דינים הנזכרים לעיל – חוב על האב להדריך, וחוב על הבנים **ליכנע** לההדרכה, ושוב הכל תלוי בתפילה].

[ועוד יש לדקדק טובא בלשון הגר"א בבקשה שלו – **בקשה גדולה ועצומה ושטוחה** – ראי' גמורה דדבר **קשה** הוא עד מאד, כ"נ, ועוד רואים דדבר **חשוב** הוא עד להפליא, היינו הדרכה זו שלא יהא שום **מחלוקת**, ועוד לזאת שראה לנכון לבקש גם מאמא שלו – **הבאבא** – להדריך אותם, ודבר הוא, ודו"ק הרבה].

ועם הברכה של הגר"א זצ"ל ודאי ובודאי נזכה לחיות למעלה מן הרגיל, למעלה מן הטבע, אלא יד ביד בידו של הקב"ה ית' שמו, אמן.

טז) איך יעקב שלח יוסף אלל אחיו – והא מקום סכנה הוא זה (לחיו שנאו אותו)? והחיזוק בחיים שלנו?

עי' **באור החיים הק'** ששאל שאלה זו, ומתריך שהדעה בגמ' בפסחים (ח:) דבמקום דהזיקא שכיחא (מצוי') שאני, וא"כ אסור ליכנס לשם

אפי' לדבר מצוה, אינו אלא לפי פלימו אבל החכמים חולקים על זה, ופסק יעקב אע"ה כחכמים, ע"ש.

והיינו ע"י בטחון ואמונה יש הנהגה אחרת מן הרגיל והמצוי.

ועי' בדברי החזו"א (או"ח סי' נ"ט סק"ד) לענין ביטול בשבת עבור תינוקות, וז"ל אבל גם בזמננו הוי חסרון התבשיל גורם קלקול מעיים, ואם יודעים בנסיון או ע"פ הרופאים שגורם קלקול במעיים, יש לחשוב לספק סכנה, ומי שמקיל בדבר אין מזניחין אותן [א"ה - ומותר לבשל בשבת אע"פ שיש איזה אוכל אחר אלא אינו מזונו הרגיל שלו והטוב, עש"ה], ומי שבוטח בד' וקובע מזונות בנו באופן שאין מבשלין בשבילו בשבת וכבר הורגלו בכך [א"ה - הבנו מגדולי עולם שליט"א והיינו שכך ההרגל אצלו, שהוא נוהג עם בטחון בד', וא"כ יש תורה אחרת בשבילו] אין מזניחין אותן, עכ"ל.

וע"ע בספר מדרגת האדם (בחלק דרכי בטחון פ"ג ועוד) עד כמה בטחון משנה המציאות הרגילה, ונפלא הוא.

ועי' באור החיים הק' הנ"ל דהקשה - דהא שלוחי מצוה אינו גיזוקין, וא"כ כיון שיעקב אבינו פסק (להלכה) שאפי' במקום דשכיחי היזקא מותר, איך יצא מזה תקלה שנמכר יוסף. ומתריך תירוץ מתוק מדבש - דכיון דרואים שלבסוף שע"י מכירה זו נעשה יוסף מושל במצרים, ובא על ידי זה הצלה של יעקב ובניו מן הרעב, א"כ אינו נקרא היזק! והדברים קילורים לעינים לראות באספקלריא המאירה איך שכל מה שקורה לנו, כשאנחנו עושים רצונו ית', נזכה לראות (לכה"פ) לבסוף איך שהכל לטובה, הכל.

יז) (א) האם הי' יוסף שמת בנפשו זה או פחד לחזנתו?

עי' במפרשים ששמה שיכול לקיים מצות כבוד אב במסירות נפש, (דגם הוא ידע ששונאים אותו), דאין שמחה כמו עבודת ד', וכעין מה שהמלאך אמר לבית יוסף שיש לו להתפלל למות על קידוש ד' דזה שפיץ עבודה! וכבר כתבנו ששמעו התלמידים של הח"ח זצ"ל כמה פעמים, איך שהי' מתפלל על זה בהשתפכות הנפש שירחם עליו הקב"ה שיכול למות על קידוש ד'! ולכאורה כך אנחנו מקבלים על עצמינו פעמים בכל יום באהבה - ובכל נפשך!

והגר"מ צוקערמאן זצ"ל, תלמיד הח"ח זצ"ל, הי' מתאונן על כך שהוא ניצל במלחמת העולם, ולא זכה למות על קידוש ד'! ולא קיבל התנחומין שע"י שניצל זכה להקים משפחה מפוארה, דענה שאין להשוותן כלל! כך שמענו מעד נאמן הרה"ג ר' יהושע דוד טורצ'ין שליט"א.

וידוע שהגר צדק שנהרג ע"י השלטון בעיר ווילנא על הא דהתגייר, בירך ברכה - על קידוש ד' - בשמחה עצומה, ולא רצה להיות ניצל, וכדו', כידוע שהגר"א שלח לו שרצה להצילו ע"י שם, ולא אבה אלא רצה למסור נפשו להבורא ית' בשמחה עצומה.

ואשרי מי שחי חיים של קידוש ד' - ע"י זהירות במצות בדקדוק אחר דקדוק בשמחה, ובאהבת הזולת, וקבלת כל א' בסבר פנים יפות, ושמחה עצומה כל מהותו, תמיד, לקדש שם שמים, לקדש שם שמים! ופשיטא שדקדוק בהלכה בא ע"י יראת שמים וממילא מלא שמחה, דקשורים זה בזה בקש"ק עד שאחד א' הם! ושמענו כעת מעסקה מאלפת - שא' מחשבוני ישיבת מיר הי' אמר לחנינו - אתה יודע שבזכותך התקנתו דוד על הגג עבור מים של שבת (לא עולה הון ומכוויח הון עתק), והואו' תמה קלת, והסביר החשוב הנ"ל - ראיתי שאתה עוזר א' שיהא מים לשבת בישיבה הק' הבנתי שזה דבר חשוב וקראתי פועל והיתקין לנו מיד - הכל בזכותך! רואים דברי החת"ס על הפסוק ופנתם לבנך - שאם זכרת צם ממילא זה הולמדתם - שאין חינוך כמו דוגמא אישית, ונפלא הוא, וחיזוק הוא להתחזק בתורה ובמטות ביתר שאת, ובשמחה ערומה תמיד ולדעת שכל א' הכי הוא (והוא) קעצע - שע"י מעשיו מלמד הוא דרכי ד', ודו"ק.

יב) למה מאריך הכתוב בענין חיפוש יוסף אחר אחיו ויוסף צבטחון מכאן?

ע' ברמב"ן עה"פ וימצאהו איש, וז"ל, ויארץ הכתוב בזה להגיד כי סיבות רבות באו אליו שהי' ראוי לחזור לו, אבל הכל סבל לכבוד אביו [א"ה - צ"ל דהא דנקט יעקב אע"ה שאחיו רעים בשכם לאו דוקא נקט, אלא מראה מקום הוא לו, ולכן הכל נכלל בשליחותו, ולכן עדיין נקרא כבוד אב, וי"ל], ולהודיענו עוד כי הגזירה אמת והחריצות שקר, כי זימן לו הקב"ה מורה דרך, שלא מדעתו, להביאו בידם. ולזה נתכוונו רבותינו (ב"ר פ"ד י"ד) באמרם כי האישים האלה [א"ה - הכוונה לכל פעם שנזכר איש כאן בפרשה זו] הם מלאכים, שלא על חנם הי' כל הסיפור הזה, להודיענו כי עצת ד' היא תקום, עכ"ל. לימוד גדול בבטחון יש מכאן - הגזירה אמת והחריצות, היינו פל' ההשתדלות, שקר! וכלשון החוה"ל (פ"ג שער בטחון ענף ה', ע"ש) דכל ההשתדלות היא דמחפשים להקדים מה שהקב"ה רוצה לאחור ולאחור מה שהקב"ה רוצה למהר. וכנ"ל בפרשה זו (ע' תשובה ב') שהזכרנו עד כמה ההשתדלות יכול לגרום היפך המכוון. והלומד לקח מרוויח עולמות!

יח) למה לאובן הליכ' את יוסף? ואיזה מדה עלינו ללכת מזה?

עי' בשיחות מוסר (עמ' שי"ח) שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל מביא החזו"ל (מדרש רבה פרשה פ"ד ט"ו) דהי' מכיר טובה ליוסף שהוא פלל אותו בתוך אחיו בי"א כוכבים משתחיים לי, היינו אע"פ שבלבל הוא את יצועי אביו, והי' צד שהוא נפרד מהם וירד ממדגתו, וע"י דברי יוסף, שהיו לכאורה דרך אגב ובלא כוונה לשבח ראובן ולהגדילו, נחשב הוא כמו שאר האחים, וההכרת הטוב על זה ביטל כל החשבונות, וכל הפסק דין שפסקו שיוסף רודף הוא, פסק דין שצירפו הקב"ה עמם (דבר שא"א לשכלינו להבין כלל, אלא יודעים שהכל למעלה מהשגותינו אלפי פעמים ופשוט, אבל באנו להבין על ידו הכח והחוב של הכרת הטוב) - דהכרת טוב מכריע הכל.

ועלינו (על הנבונים והרוצים לעשות רצונו ית' בכל מהותם) לחשוב [לכה"פ ברגע זו] כל הטובות שאחרים (ההורים שלנו, זקנינו, אחינו, רבנים שלנו, מגידי שיעור, משגיחים, א"ח, בנינו, חברינו, וכל מכירינו, ושומעי או קוראי לקחו, וכו') עושים לנו, ולהחזיר להם טובות על טובות שוב ושוב, (ובפרט להתפלל עליהם בדמעות), ועל כולם להבורא ית' [שהוא ברא ההורים וכל הנזכרים לעיל, ונתן להם הכח והחיל לתת לנו ולהיטיב איתנו, פשיטא ופשיטא צריכים להודות לו ולהללו ולשבחו ולפארו ולקלסו, ולהחזיר לו טובות בלא הפסק - כגון לימוד ברציפות, מצוות בהידור (בפרט הידורים לרוב במצות נר חנוכה - לא לחפש שמן הזול, ומנורה הפשוטה, ולהסתפק בפרסום הנס באופן קלוש מחמת חשבונות של כסף וזמן וטירחא), ולעשר כל מה שאוכל, וגענעראטור לשבת, ומים לשבת, וכו' וכו'] בלי שיעור כלל וכלל. [ואפשר דכדאי לכוון יותר ויותר בברכת מודים בשמו"ע, ובתיבות על כולם יתברך ויתרומם וכו', ודו"ק].

[בענין השמן החדש לחנוכה העולה הון צע"ג, וטעון שאלת חכם קודם שקונין זה, כ"נ].

[ומה שידענו תמיד ממו"ר הגרמ"ז אטיק זצ"ל (נא ללמוד משנה א' [לכה"פ] לע"נ ביום כ"ט כסליו ובא' טבת, יישר כח דעוזר לו (ולנו) הרבה. שהעיקר הוא מה שנדלק יותר טוב. ולענין דרגות בשמנים - אומרים דשל קבר רחל דבר מבושל הוא ולכן שמן הנקרא כתית מעולה (בכבישה קרה) יש מעלה, ובכל זאת העיקר כנ"ל, ודו"ק].

ומענין לענין בענין הכרת הטוב נראה להביא שוב המעשה שהגר"א גנחובסקי זצ"ל ענה לנכדה שלו שלא יכול לעזור לה שתתקבל בסמינאר פלוני, והפצירה בו לדעת למה לא - ענה שיש לו קבלה בחיים לא לבקש שום טובה ממי שהוא עשה לו פעם טובה! [ממש ההיפך הגמור מרוב רובא דעולם דשקרא, כידוע] והי' צד להבין טעם מעשהו דלא רצה להרגיש שהוא, הוא בגדלותו, עשה דבר - דהא הכל אך ורק מעשה אלוקים המה! ועוד אולי שלא רצה להכשיל המקבל

לטעות לחשוב שהוא עשה לו דבר – דאין זה האמת על אמיתו! ודברים נפלאים הם להמבין, ואכמ"ל, אבל יסוד בחיים רואה הבר לבב.

יט) כמה עמוק הי' הצור שזרקוהו לָסָם?

יש אומרים מסמיכות הדברים בגמ' (בשבת כ"א:): נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה דלא שלטא בי' עינא, ואח"כ המימרא והבור ריק אין בו מים אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור הי' עמוק עשרים אמה (אע"פ שפשט הפשוט בסמיכות ב' הדברים משום ששניהם אמרה אמורא אחד, אבל יש שדורשים סמיכות בדאפשר, כ"נ).

ולפי"ז מובן למה לא התפעלו האחים בהא דלא נשכו הנחשים ולא עקצו בו העקרבים, דאילו היו רואים היו מכירים בבירור שצדיק גמור הוא, ויבטלו הפסק דין שלהם – אלא בעשרים אמה אין העין שולטת! ואפשר ללמוד כף זכות על האחים דלא ראו, ולא לחשוב איזה טענה עליהם שראו נס ולא התפעלו. (ואע"פ שבין כה א"א להיות איזה טענה, אפי' טענה כל דהו על שבטי ק-ה, בין מצידם, שהיו למעלה מכל השגות שלנו, בין מצדנו ששפלים אנו בכל, בכל זאת, לאיזה יחיד שיפול במחו איזה טענה, רואים התירוץ כאן).

וממילא חיזוק גדול מכאן בכל מעשה שאחרים עושים (בין מכיריו, בין רבותיו, בין קרוביו, בין בניו, ובפרט אשת חילו) לחשוב לצד כף הזכות שבדאי יש להם תירוץ למה עשו כן, ואם היו מעמיקים בזה ודאי ימצאו הסיבה, ולכן כבר מעכשיו עלינו לחשוב אך טוב (וחסד) על כל יודעיו תמיד.

וע"ע בתשו' י' לעיל יסוד הנ"ל שנצרך מאד בימים אלו. וכן בסוף תשו' ו' לעיל מהגר"ד טרענק זצ"ל – נפלא!

כ) מה מרומז בזה לכתב התורה שאורחת יסמעאלים בזה מנלעז?

עי' ברמב"ן דמסביר שבאו ממקום רחוק והולכים למקום רחוק ולכן לא ידעו כל המעשה שהי', לכן אפשר למכור להם יוסף (ומשמע דעי"ז לא יהא נתפרסם מה שעשו, וצ"ע), ע"ש עוד.

ואפשר לומר בדרך רמז – [אע"פ שאין לנו לומר שמבינים בזה כלום אבל לימוד בשבילנו זה מה שאנחנו רוצים להשיג] – דצרת יוסף, שיעקב אבינו סבל ממנה הרבה, אפשר דמקורה באה מהא דעשה הוא כעין ברית עם לבן בגלעד, וכעין מה דכתב הרמב"ן בפרשת וישלח דאנחנו התחלנו נפילתנו ביד אדום כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים והיא היתה סבת נפילתם בידם, ע"ש עוד. ואע"פ שכתבנו לעיל שאין לנו עסק בנסתרות, הצענו דרך זה כדי לקחת לקח ליזהר מכל שייכות לגוים ולכל מהותם וזרכם, כל הכלים שממציאים המשחיתים התמדת התורה, ומסלקים אהבת המצות, וכו' וכו' וכו', והמבין יבין עוד ועוד. וש"ש שיש בתנא דבי אלי' כעין הנ"ל בעיקר הערה על יעקב אבינו, ע"ש. וש"ש עוד שמובא כנ"ל בספר חנוכת התורה בשם ספר גליא רזא, וב"ש. וע"ע תשו' כ"ב (א) לקמן.

כא) למה נשאו כרי ולוט? והחיזוק בלכות סלנו?

עי' ברש"י דמשמע דהי' נס למעלה מדרך הטבע כדי להודיע מתן שכרן של צדיקים, וממילא ודאי יגרום לנו חשק ותאוה להיות צדיקים, כ"נ, או שנדע שאע"פ שיש צרות לצדיקים לפעמים, וכגון כאן, אבל יש שכר ג"כ, ועי' לקמן.

ועוד לדעת דכדי לשלם שכר לצדיקים הקב"ה עושה דברים למעלה מדרך הטבע שיהא ברור לכל השכר.

ועוד דהשכר הי' שלא יוזק מריח רע, ולא שהשכר הי' שיהא לו ריח נעים אלא דבר עדיף מזה – שלא יהא יוזק, כ"מ, וי"ל. שוב מצאנו במדרש רבה דמשמע דהי' כדי שיריח הריח טוב, ועי' לקמן.

וע' בשיחות מוסר (עמ' ס"ז) דהקב"ה מודד העונש שנותן בדיוק רב – שנגזר על יוסף לסבול יסורים של ירידה למצרים כעבד (ולא כבן חורין) אבל לא יותר מזה, ולכן סידר הקב"ה שלא יהא לו עוד יסורים כגון ריח רע וכו' – הכל מדוד מדודי לי ואני לו, להודות על כל מדה

ומדה שהוא מודד לי מודה אני לו מאד מאד, כדרשת חז"ל במשנה בברכות (נ"ד). ריש פרק הרואה על הפסוק ואהבת וכו' בכל מאדך. ועל העובד לשאול את עצמו אם הוא מקיים מה שהוא אומר כמה פעמים כל יום יום מכל ימי חייו על אדמת קודש – מאד מאד! (או אמר אויש, אוי, אוי געוואלד, וכו').

ועוד דבר שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' אומר לנו דרואים שבתוך העונש יש דבר טוב לנחם הנענש, כמו כן הריח טוב בתוך העונש שנמכר כעבד. והי' מביא גם מהא דמרים נענשה על הלשון הרע בצרעת והי' לה בושה גדולה וצער עצום, ובאותו שעה קיבלה כבוד גדול שכל ישראל המתינו עלי' ולא נסעו עד שנתרפאה.

והיסוד הוא דהקב"ה מחזק האדם מצד א' ומענישו מצד אחר, וכדברי חז"ל (סוטה מ"ז). שתהא הימין מקרבת (ורק) והשמאל דוחה, ולא שזה אחר זה או בזמנים נפרדים אלא באותו עת ממש – וכמו כל אב הרחמן שבאותו שעה שמכה את בנו הוא גם מחבקו, דאין עונשים אא"כ אזהבים, ודבר עמוק הוא עד מאד, ונצרך לכל אב, ולכל רב, ולכל מלמד, ולכל משגיח, ולכל מורה דרך, (וכן לאדם על עצמו, כ"נ). ואשרי מי שמעמיק כאן הרבה דיעלה בידו מטמוניות יקרות בלא שיעור.

כב) (א) האם הדרך שיהודא ראה להליל את יוסף עדיפה מהדרך שראובן ראה להלילו או גרוע? (היינו שראובן אמר להשליכו לבור, ויהודא אמר למכרו). והנפ"מ אצלנו לזיזה כולל ליכנס?

הרה"ג ר' יצחק זילבער זצ"ל (מהל"ו צדיקים שבדור, שעליו נכתב הספר הנפלא לישראל יהודי) הי' בא לרעסטערנאנט של ישיבת מיר (כך הי' הגר"ח שמואלביץ זצ"ל מכנה החדר הגדול שבני הישיבה אוכלים סעודתו, כדי לשבר את האוזן [כ"נ] להנהנין מהישיבה שעליהם להכיר מה שמקבלים ולא לחשוב שמגיע להם (כלום!)), אלא זה כמו מקום שאנשים באים ומזמנים מנות ומשלמים תקלין חדתין, [ע' לקמן אודות מקום הנקרא כן (רעסטערנאנט) בפי ההמון] אלא בישיבה אין משלמים [ואפי' הבחורים שמשלמים אין התשלום מכסה ההוצאות, כידוע – אלא שוב הכרת הטוב, וגם צריכים להכיר טובה להורים שלהם מששלמים עבורם!] זה הנפ"מ איך מכנין המקום, ולכן מחייב הכרת הטוב, כך הבנו בדבריו] [ומאמר המוסגר – גדולי עולם שליט"א צועקים מרה על המנהג הזר שנהוג בעמ-ריקה, ויש שהתחילו גם כאן בארצינו הק', ר"ל, לצאת עם הא"ח וכו' לאכול ברעסטערנאנט, ואין זה אלא גוי'ש גוי'ש וגוי'ש, ובושה וחרפה לכל ירא אלקים, וחוסר בצניעות, והם חושבים שזה מתנה לאשתו, ויש בו משום מכבדה יותר מגופו (יבמות ס"ב): ואינו אלא בזיונות עצומות לה – דהא כל כבודה בת מלך פנימה! אוי עס טוט וויי! (כואב מאד!) ודע דהוא כעין אוכל בשוק דדומה לכלב הוא (גמ' קידושין מ. מה"ע), לעוד דהוי בזבז כסף! ויש לעמוד בפרץ, ע"כ מאמר המוסגר]. מדי שבת בשבתו בליל שבת לפני כמה עשרות שנים הי' הגר"י זצ"ל בא לומר דרשה קצרה, ואנחנו בער ולא ידענו איזה מתנה טובה הזמין לפנינו שצדיק זה ידרוש עבורינו, וחבל על דאבדין, וצריך להכיר באלו שנשארו אצלנו וליילך אצלם וללמוד לקח, ופעם הביא בפרשה זו את דברי חז"ל (סנה' ו:): שהעדיפו עצת ראובן יותר מעצת יהודא. (כך מבואר במהרש"א בשם הע"י דעל הא שלא הניח להרוג את יוסף אמרו חז"ל דכל המברך את יהודא אינו אלא מנאץ, וע' בסמוך ההבנה בדבריהם] [ודלא כהמהרש"א שנתקשה שם ותיריך באופן אחר, ע"ש]. והיינו דראובן הציע לזרוק יוסף לבור וימות, ויהודא הציע להוציאו ולמכרו.

ולכאורה לפי ראות עינינו פשיטא שעצה של יהודה עדיפה, אלא אמר הגר"י זצ"ל שחז"ל גילו לנו יסוד גדול – בעסער שטארבן ווי א איד פון לעבען ווי א גוי! (עדיף למות כיהודי ולא לחיות חייו כמו גוי), היינו דאם ימכרו לעבד אצל הגוים יש חשש שיתנכר לאביו שבשמים, וא"כ מוטב שימות עתה, וכעין היסוד במשפט של בן סורר ומורה.

והלימוד לנו שנתחזק להרחיק שוב ושוב מכל ההשפעות של הגוים, כל הסיפורים שלהם (בפרט סיפורי מתח וכדו'), וכל המשחקים שלהם, וכל הניגונים, וכל הריקודים שלהם (וכדברי הגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל שהבחורים כהיום רוקדים בחתונות כמו השחורים באפריקה! [נא להתפלל עליו ע' עמ' הראשון]) וכמו כן **מלשונם**, וכל אשר להם, והמבין שוב יבין עוד ועוד, דא"כ גם בבחירת מקום לימודו יש להעדיף **מקום שנקי מכל הכלים וכו'** אע"פ שאין משלמים כ"כ (או אין החלוקה קבוע [כלל או כ"כ]), יותר ממקום אחר שהעולם מפסיקים ומשיחים בכל המתרחש בעולם ואוכלים [גחלי רתמים], או מפסיקים בכל מיני אכילות (מזונות וכו' וכו') ושתי, והסתכלות על הכלים החדשים וכו' וכו', אע"פ שהתשלום מלא וקבוע – בעסער שטארבן ווי א איד – למות באוהל התורה! פון לעבען וכו'.

ומענין לענין שמענו **מעשה מחריד** על א"ם א' ששמעו האורחים בשבת, שנתארחו אצלה את בקשתה בעת הדלקת נרות שבת – **שבנה ימות מהר!** וכששאלו אותה – למה? אמרה שהוא ירד מן הדרך וכל יום עובר עבירות חמורות, וא"כ מוטב שימות עתה ולא יסבול עוד בגיהנום! ועל הער להכיר עד כמה כל א' צריך להודות ולהלל, **לשבח ולקלס, לפאר לרומם, להדר לעלה ולברך עם כל דברי שירות ותשבחות של דוד בן ישי על כל בן, על כל בת, על כל נכד, על כל נכדה, על כל בני הנכדים ועל כל א' מהמשפחה שהולכים בדרכי ד' (אם כזה או כזה אבל בדרך לעלות בית ק-ל הם הולכים) דהסד ד' הוא בלי שיעור ובלי גבול ובלי סוף – ולצעוק על העתיד לבוא – להודות ולצעוק להודות ולצעוק, עד עולם.** [ע"ע דברי הרע"ב על המשנה באבות (ג', כ"א) אם אין תורה אין קמח דברים נוראים!]

(ז) איפה צפרקה רואים החוב קדוש שיש על האדם לשמוח במאורות?

ע' במדרש רבה (ויקרא ל"ד), וז"ל, למדתך תורה דרך ארץ שכשהאדם עושה מצוה יהא עושה אותה **בלב שמחה**. שאילו ה' יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו **וישמע ראובן ויצילהו מידם**, בכתפיו ה' טוענו ומוליכו אצל אביו. אילו ה' אהרן יודע שהקב"ה כותב עליו **וגם הנה הוא יוצא לקראתך וגו'**, בתופים ובמחולות ה' יוצא לקראתו. אילו ה' בועז יודע שכותב עליו **ויצבט לה קלי**, עגלות פטומות ה' מביא לרות ומאכילה, עכ"ל חכמינו ז"ל להראות לנו שבכל דרכינו נדעהו – לדעת גדלות המצוה, וגדלות המצוה, וגדלות קדושת נשמת ישראל שגדולה היא עד מאד, וזכות גדולה היא כל קיום מצוה ומצוה, וממילא לשמוח **שמחה עצומה** על כל מצוה ומצוה! אשרינו, ושוב אשרינו, ושוב אשרינו! ולענין אהרן הכהן שמענו שטעם שה' צא צתופים וכו' כי כך ה' פשוט לו שכולם ידעושהו ישתח, ולא ה' לו אפי' הו"א שיחשבו שיהא לו אפי' משהו דמשהו דקפידה, אצל אחרי שראה שה' כריך הכתוב לפרט שה' ושמה בלבו, וכאילו זה חידוש, הבין שה' למעשה הו"א, וא"כ ה' צא לאפוקי כל חשק כליל, ונפלא הוא. ונראה להלכע שהו"א שיהא לאהרן הכהן קפידה – אע"פ שהחזו"א זי"ע העיד על עצמו שאין אלכו מידה זו כלל, וק"ו בנו של ק"ו, וכו', אלל אהרן הכהן האדם השלם, אצל כיון שאמרנו חז"ל (פ"ב אבות מ"ב) שיש שצר גדול על כל זיכוי הרבים, וצפרט לפי פי' ר' יונה קס, וז"ל – וכל העוסקים עם הצבור יהיו עוסקין עמהם לשם לשמים. לא להתכבד ולהנות ולא להשתחרר עליהן, אך להנהיגם בדרך ישרה, והכל לשם שמים: **שזכות אבותם מסייעתם ודקתם עומדת לעד.** שאף על פי שאתם עוסקין עמהם וצרכיהם נעשים על ידיכם, לא אתם גורמים להם, אלא זכות אבותיהם של צבור מסייעתם, ודקתם עומדת לעד לאלף דור:

ואתם מעלה אני עליכם שצר הרבה כאלו עשיתם. רואה לומר: אף על פי שזכות אבותם מסייעתם וצרכיהם נעשים [בזכות אבותיהם

ולאו על ידיכם, אתם המתעסקין צמעשיהם, מעלה אני עליכם כאילו עשיתם וכאילו בזכותם נעשה הכל – כך פרוש הראשונים, זכרונם לברכה. ויש לפרש עוד: לבל תאמר מה לי ולכרה הזאת לעסוק בצרכי צבור, ואשר יתנו הם על ידם (צכת"י אחרים הגירסא: על ידי), להם לצדס נתן השקר כי ממונס הוא! – לא כן הדבר, כי טוב לך לעסוק בצרכיהם מפני שזכות האבות מסייעתן, ותלכיה צמעשיהן מאשר תלכיה צמעשיך, שזכות האבות מרובה, ומעלה אני שצר עליך כאילו אתה עשית משלך את הכל וכאילו מציתך נתת מה שנתנו הם על ידך, ורווח גדול יהי לך בצרחך צמעשיהם מאשר תהי טורח לעלמך, כי מעשיהם מרובים ממעשיך, ובכל אשר אתה עושה ד' מלכיה צידך, שזכות אבותם מסייעתך, לכן טוב לאדם לעסוק בצרכי צבור הרבה מאד, ובכלל שיכון לבו לשמים: עכ"ל ר' יונה, ולכן ה' התורה האריך ששמה בלבו, שאפי' על זכות עולם כזו ג"כ יוותר לאחיו הקטן! ולימוד גדול לנו – לחשוב על טובת הזולת ולשמוח בטובת הזולת, וכל רגע לחפש טובת הזולת, ונפלא מאד הוא. (ע"ע צתשו' ל' לקמן, ול"ו, ואשרינו).

(ג) מה קנו האחים עם העשרים כסף שקבלו במכירתו? למה? מובא בחז"ל (ע' תרגום יונתן, ובילקוט כאן רמז קמ"ב, ובסליחות ביוה"כ – עשרה הרוגי מלכות) שקנו **נעלים**. ואפשר שעשו כן שחשבו שלכה"פ יהנו הם מהדמים דבר חשוב, וכדברי חז"ל (שבת קכ"ט, ושם הגירסא קורות ביתו ויקח וכו', ובפסחים קי"ב. ברשב"ם ד"ה ואל תמנע מנעלים מרגלך, כשמציין לגמ' בשבת כתב **כל אשר לו ויקח מנעלים לרגליו**, וכן הוא במ"ב סי' ב' סקי"ד [ופסק כן להלכה!], ע"ש) שימכור אדם כל אשר לו ויקח נעלים לרגליו, ויהא זכות ליוסף ויהא לו למגן, וממילא ניצל מכל דבר רע, וחידוש הוא, וצ"ע. [ורמז לדבר מחיר כלב, ודו"ק].

(ד) למה שחטו דוקא שיעיר עזים עבור הדס? (צ' תירוץ) כתב רש"י שדמו דומה לשל אדם כדי לרמות אביהם. ואפשר לומר עוד דה' רמז לשיעיר דהא כן נקרא עשו – הר שיעיר, וה' איש שיעיר, כמו שאמר יעקב לרבקה כשאמרה לו להביא ליצחק מטעמים, ורמז לגדי עזים, ולכן קיבל עונש **בשיעיר** עזים כעין מדה כנגד מדה, וקשה מאד, וצ"ע.

(ז) מי השליכו לבור? ואיזה מדה טובה רואים ממה שיוסף עשה להמשליך לבסוף?

ע' במדרש ילקוט שמעוני כאן וז"ל, **וישליכו אותו הבורה**. מי ה', זה **שמעון**. אימתי פרע לו, ויקח מאתם את שמעון. כיון שנתנוהו בתוך הבור, ה' שמעון מצוה והיו משליכים אבנים כדי להרגו, אבל כשנפל הוא ביד יוסף, ה' משליך עליו פטומות כדי להאכילו, עכ"ל חכמינו ז"ל. והדברים נפלאים – לראות איך אדם השלם **משלם לשונאיו** – היפך הגמור – הטבה אחר הטבה. וידוע המעשה שהגאון הגדול ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל עזר באופן נורא א' שחירפו וגידפו, דכן הוא מדת קדושת נשמת ישראל, דעושה רצון בוראו, וכמבואר בספר תומר דבורה לימוד מהקב"ה בעצמו דעושה עבור בריותיו אע"פ שהם עושים ההיפך הגמור מרצונו, אפ"ה נותן להם **כל טוב שבעולם**. נורא נוראות. ושוב בקשה לעיין בתשובה ל"ז פ' וישלח, וכן לעיל תשו' י' וי"ט, דיקר הוא לנו עד מאד. והרוצה לעלות, ולהעלות את כל העולם כולו עמו, יכול וגם יכול.

[הוא דכתבנו הגאון הגדול, אע"פ שפשיטא הוא, וא"צ לפנינו, יש להטעים הדבר עם **המעשה** הידוע שהבריסקער רב זצ"ל ה' מספר ששמע מאביו הגר"ח זצ"ל שהוא ה' מונה גדולי העולם שחיו בשעתו וה' אומר ג' הם – די טאטע (אביו, הבית הלוי זצ"ל), המהרי"ל דיסקין זצ"ל, והגר"י סאלאנטער זצ"ל, ואם רוצים רביעי – הגר"ר אליעזר

משה הורוביץ זצ"ל (הגהותיו נדפסים בגמ' בבלי בסוף). דברים נפלאים נפלאים **ממש!**

כה) למה ילחם אבינו לא גילה ליעקב על המכירה? ואיזה לימוד לומדים מזה?

ע' ברש"י שאמר האיך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות לו. והיינו אע"פ שלא חזרנו אותו והי' מותר לו לגלות, והי' אפשר לו להציל את בנו האהוב לו כנפשו מכל הצער ובלות וסילוק השכינה, ועל זה בכה יצחק בעצמו כדאיתא בספורנו כנ"ל, וז"ל שוב - **ויבך אותו אביו. יצחק בכה** על שקבל עליו בנו אבלות לכל ימיו, ובכן לא תשרה עליו שכינה, עכ"ל. אפ"ה מתוך סברא (אלימתא) נמנע מלגלות לו ולהצילו מכל זה.

ולימוד לנו שאע"פ **שההרגש שלנו** אומר לעשות כך וכך, אבל אם יש סברא, סברת התורה, דעת גדולים, דעת תורה, שאומרת לא כך, עלינו לבטל **כל ההרגשים** כליל, ונפלא הוא. וע' בגמ' חולין (ה:): **אדם ובהמה תושיע ד' אר"י** אמר רב אלו בני אדם שהם ערומין בדעת (כאדם הראשון! רש"י) ומשימין עצמן כבהמה (רש"י דכאי רוח, וע' במהרש"א משום עיניו למעלה **לשמים** [משא"כ בהמה דעיניו תמיד למטה לארץ], ודבר נפלא הוא, דתמיד זוכר הקב"ה ויונק יראת שמים מראיית השמים (ע"ע בשו"ע סי' צ' סק"ח במ"ב וז"ל, דלא יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות, ואע"ג דצריך שיתן **עיניו למטה** וכמ"ש סי' צ"ה ס"ב, ומה נפקא מינא בהחלונות, מ"מ כשנתבטלה כוונתו **ישא עיניו לשמים לעורר הכוונה**, עכ"ל).

וכעין זה הבנו פעם דבר נפלא מא' - שאע"פ שאדם מרגיש שיותר טוב עבור הא"ח שיהא לו הטל. הנע ונד עמו אבל כיון שדעת **כל** הגדולים זצ"ל ויבדלחט"א שכן תורה לא יחזיק את זה **כלל וכלל**, עליו לסלק **כל ההרגשים** ולעשות רצונו ית'. ודבריו עמוקים הם עד עמקי הנפש ומגב"ה הוא שפלים ונדכאים, ואשרי מי שחי עם **דעת תורה** - לשאול על **כל** דבר, ולא תסור לא **לימין** ולא **לשמאל** - האם ישר אני כמו שבראני ק-לי, כך העולה שואל שוב ושוב כדי להתקרב אל בוראו ית' עד להפליא!

כו) למה לא כתוב בתורה קס חטא יהודאי?

אפשר דכיון שגולדה ממנה ער ואונן ונראה דחטאם בא מכח האם - דהא יהודא הי' צדיק שלם, לכן להצילה מבושה לא גילה שמה, וכעין מה דאמרו חז"ל במדרש רבה (פ"א ה') על דלא גילתה התורה מיתת רבקה, ע' ברש"י פ' וישלח עה"פ **אלון בכות** דברים עמוקים, וצ"ע. ולימוד לנו לכסות על כל בושות ולזולת **בכל** כחינו. ועל דרך זה תנן באבות (פ"ד מכ"ג) רשב"א אומר וכו' ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו, וכן במשנה כ"ד שם - שמואל הקטן אומר **בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך וכו'**. אלא לכסות ולהעלים עינים, וע' ברע"ב שם דהא דאמר שמואל הקטן, פסוק הוא במשלי אלא שהוא הי' **רגיל להוכיח** בני אדם במדה זו. רואים שטעון **תוכחה תמידית!** והמעמיק ובודק טיפ טיפ (בעמקות נשמתו) יראה האמת ויעלה מעלה מעלה, אמן.

כז) איפה יצבה תמרה? (היינו מה פי' פתח עינים)

בפרשת דרכים, ע' ברש"י. ועוד ברש"י - בפתחו של אע"ה, ובודאי רמז הוא לדברים **גבוהים** - שכל כוונתה היתה לקדש שם שמים וכמו שעשה אע"ה ע"י האשל, והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' מביא דברי השוחר טוב על **אביו ואמו עזבוני**, ע"ש, דברים עמוקים.

כח) האם היתה לה מדת הבטחון?

ע' במדרש (מדרש רבה פ"ה ח') שמן הסתם א"א שיהודא יכשל בדבר כזה, אלא בא מלאך ודחפו בעל כרחו, והי' **נס**. וא"כ פשיטא שהי' לתמר נס, שהצליחה במעשי' דנמצא מה שהמתניה שם הי' מחמת **בטחון השלם!** (ע' במלבי"ם על תחילת פ' וישלח **שאינ עושים נס אלא למי שבוטח בד' בכל לבו!** וע"ש שהחטא שיעקב אבינו חשש ששמא יגרום **החטא** הוא שלא הי' **הבטחון** הראוי! וכן כתב הגר"י

וואלאזענער זצ"ל - ונפלא הוא **עד מאד, עד מאד**, דא"כ אין לנו אלא לקיים ציווי של דוד המלך (תהלים כ"ז י"ד) **קוה אל ד'** (בטחון!) **חזק ויאמץ לבך** (להתחזק בבטחוננו **עוד ועוד** בהבורא עולם, כ"נ) ו**קוה אל ד'** (שלימות הבטחון)! **ואיך** לנו לחשוש שאולי יש לנו חטאים שמונעים ממנו שהקב"ה יתן לנו אפ"י אם בוטחים בו (וכמו שהרבה מבינים דברי חז"ל על יעקב אבינו), אלא דוקא בחטא זה - שלא מתחזק בבטחון, זה, וזה לבד, גורם שלא יקבל. וכן מפרש **המלבי"ם** בפסוק (שם) **וירא יעקב מאד ויצר לו** - הי' **מיצר** על הא שהי' **ירא** - היינו שראה שהי' חסר **בבטחון**, וע' לקמן שם ברש"י על הפסוק **ותעבור המנחה על פניו וגו'** (שני) וז"ל - ומדרש אגדה (א"ה - אבל עדיין פשוטה פשט הוא, דאם לא כן רש"י לא הי' מביאו כידוע) **על פניו**, אף הוא שרוי **בכעס** שהי' צריך לכל זה, עכ"ל, משמע שנתחרט על שלא התחזק בבטחון (וי"ל).

ואצל תמר התחזקה **מאד** (פשוט הוא שא"א להשוותה ליעקב אבינו דהא כל הגדול מחבירו חיובו יותר גדול אבל לפי דרגתה התחזקה **מאד** בבטחון, כן מוכח כאן).

והכל בא **מרום בטחונה בד'** שתזכה להעמיד גדולים, וע' במדרש שם (אות ז') שתלתה עיני' וכו' ואמרה יהי רצון מלפניך ד' אלקי שלא אצא מן הבית הזה ריקנית. **הכל** בתפילה, **הכל** באמונה, **הכל** בבטחון **בלא** חשבונות, **בלא** טבע, אלא למעלה למעלה למשכיל.

וממילא מובן מאליו **שא"א לשאול איך היא יושבה שם** - מה הי' **ההוה אמינה שתצליח**, אלא פשיטא שעל בעלי בטחון אין **שום** שאלות, ודו"ק ותשכח הרבה אוצרות של יראה ואהבה **ושמחה**.

ויש עוד יסוד - שמי שדואג תמיד שהוא לא ראוי שהקב"ה יעשה עבורו הוא או דא - הא לבד יכול לגרום שלא יקבל, **דגורם שאינו מאמין**, ועוד דהוי כאילו עין הרע על עצמו! אלא תמיד **חוב קדוש להאמין** - פשוט! (וחשבון הנפש על עבירות שלו לא יערוב בבטחוננו אלא יסדר במוסר סדר או **באלול!**) כך כתב לנו א' מחשובי העם הי"ו ששמע מת"ח, ובעתו ובזמנו הוא!

כט) יהודא שלח לה גדי עזים - למה דוקא גדי עזים?

ע' ברש"י כדי שיענש (כ"מ) **מדה כנגד מדה** על מה שהשתמשו דמו לומר שחי' רעה אכלתו.

והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' חוזר על יסוד זה שוב ושוב, לדעת שכל דבר בעולם שקורה לאדם יסודו מהמדה הזו של **מדה כנגד מדה** - במדה שאדם מודד **בה** מודדין לו (סוטה ח: במשנה שם). והחי עם זאת המדה **חי חיים של תורה** וקירבת אלקים כל רגע מחיי חיותו **עם חיות להיות שמח בחלקו** ונקי מכל עון ומכל חטא, אמן.

ל) כזר הדליקו האש תחת תמרי. האם גילתה את האמת כדי להליל את נפשה? למה?

ע' בתוס' (בב"מ נ"ט). דאע"פ שכבר התחיל האש לשרוף לא גלתה, דמוטב **לאדם** להפיל את עצמו לכבשן של אש ולא ילבין פני חבריו ברבים, הלכה למעשה!

והגר"ש שבדרון זצ"ל הי' אומר בשם הרה"ג ר' אלי' לאפיאן זצ"ל שלכאורה קשה - והא לא רואים שנוהגים כן (ולפעמים נוהגים כמעט ההיפך - שמלבינים פני אחרים, ואפ"י זורקים הלה בכבשן האש, עם וויץ או כינוי שם לרע או איזה שחוק, והמבין יבין), וצעק בנעימות נצח - דאמרו חז"ל מוטב **לאדם** להפיל וכו' ואין אנחנו **אדם!**

ולימוד למדנו להרגיש הזולת **כל רגע ורגע**, בפרט בעתים של לחץ או טירדה או בהלה, לעמוד על **רגשי לב השני וצרכיו**. בפרט לא"ח ולבני ביתו בערב שבת!

ואיתא בקונטרס שער מציון על הל' חנוכה דאם הגיעה שעת הדלקה (שקיעה וכדומה) ואין אשתו בבית ויש חשש שיהא איזה קטטה אם לא ימתין לה, אבל מאידך גיסא יש חשש שיעבור זמן המצוה - מה עליו לעשות. והתם הכרענו שידליק מיד והראי' מהמ"ב בס"ר רס"ב סקי"א

שיש לבעל להדליק נרות שבת אם רואה שאשתו מתאחרת ואין לו להשגיח בקטטת אשתו.

וא' מחשובי כולל מ"מ הי"ו העיר על זה מהרמב"ם דנר שבת קודמת לנר חנוכה משום **שלו' בית**, ונפסק בשו"ע סי' תרע"ח, וא"כ לכאורה צריך להמתין לה עד שתבוא, **דשלו' בית** דוחה נר חנוכה, ואינו דומה לסי' רס"ב דהתם איירי בחשש **חילול שבת**.

ונראה דאע"פ שאפשר שטעינו, אפ"ה כיון שהכלל הוא בכל התשובות בשו"ת שער מציון **בהלכה** שכתבנו אך ורק אחר שטרחנו לשאול גדולי עולם על כמעט כל שאלה ושאלה, א"כ יש להציע צד לסייע מה שכתוב שם.

דהנה יש לשאול - במאי מדובר בסי' רס"ב - הלא בהדלקת נר **שבת** - ולמה מדליקים נר שבת - אלא משום **שלו' בית** - דהא מזה הטעם דוחה נר שבת את נר חנוכה, וקידוש היום!

וא"כ לכאורה קשה - **איזה שלו' בית הרוויח אם יגרום קטטה**, אלא צ"ל (כ"נ) דלענין קיום המצוה צריך לקיים עתה, אלא מה - יהא אח"כ קטטה - יראה לפייסה בכל מיני פיוס וע"י זה מקיים שני, כ"נ, **והבוחר יבחר**.

אבל פשיטא שלמעשה יש לשאול גדולים מה המעשה שיעשו ויעוד פשיטא, שצריך להרגיש **לב הזולת** עוד הרבה יותר משל עצמו, ודו"ק ותשכח **אוצרות של טוהר**. וע"ע **תשו' כ"צ כסופו**, ונפלא הוא! וכן **כתשו' ל"ו לקמן**.

ל"ו מי הי' הבכור - פרץ או זרחה?

צ"ע, ולכאורה ע"פ הדין פרץ הוא הבכור דהא פשיטת היד לבד (של זרחה) לא נחשב לידה, ומאידיך גיטא אפשר דזרחה היינו פטר רחם דכבר נפתח, וקשה דלכאורה רק יציאת הראש נקרא פטר רחם, וכדמשמע בגמ' נדה כח. ועוד בדף מב:; אבל א"כ למה קשרה שני על ידו, וי"ל. ולא זכינו לעיין כעת בשאלה זו, והמאיר שיתן לנו דבר אמת יזכה לשכר כפול ומכופל, וכמו כן כל המעיר על דברינו **בכל מקום שהוא**, ובקשה שטוחה לבוא לעזרתנו שיצאו דברים מתוקנים (ומתוקים), וכל המעיר ומאיר לנו באור התורה נותן נחת רוח גדולה עד מאד.

ל"ז אם פוטיפר קיבל ברכה ככל אשר לו ע"י יוסף, למה יוסף נשאר עבד בלא כלום? ואיזה חוב עלינו בצחינו נמשך מהתיכון על זה?

שמענו פעם דרשן בשבע ברכות של בחור משיבת מיר הק' שהביא מה שאמרו חז"ל ביבמות (ס"ב:): **השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה** - היינו שאין לו הכלי להחזיק הברכה, ולכן אע"פ שיכול לגרום ברכה לאחרים אבל לא ישאר אצלו כלום, ודבר עמוק הוא. ומובן למה יוסף נשאר בלא כלום - שהכל עבר לאדונו.

ולמוד לנו לזכור תמיד **שהברכה בבית היא מחמת אשת חילו**. דהא בלא היא הי' האיש בלא בית קיבול לקבל הברכה, אלא מה שנשאר אצלו **הכל בזכותה!**

והן הן דברי חז"ל (ב"מ נ"ט). שאפי' אצל אברהם אינו הברכה באה מחמת שרה אמנו, ועלינו להכיר טובה לנשותינו תמיד, ולכבדן יותר מגופינו בכל מיני כבוד **והערכה והכרת מעלותי' תמיד**. וכן כל בן יכבד אִם ולחפש להכיר מעלותי' כדי לקיים **מצות כבוד** כראות.

[ועדיין על כל בחור **ששרוי בלא אשה** לזכור שכל יום שאין לו עול אשה יכול הוא לתת לבורא ית' נחת על נחת של התמדת התורה (ולעמוד בנסיון!) - וגם בכחו לגרום ברכה מרובה אצל **אחרים**, אפי' על הצד שלא ישאר אצלו ממנה אבל גדול הנותן מהמקבל, ולשמוח בחלקו שמחה עצומה, ולדעת בלבו שהכל מן השמים, וכשיגיע הרגע שיזכה לזיווג יקבל בלא שהי' אפי' כל דהו, ואשרי אשרי מי שמאמין **ובוטח** בהכל יכול שהוא **יכול הכל**, ומברכין כולם (בפרט אאבר"מ נ"י שיזכו בקרוב ממש, וכן לזב"ב נ"י].

ל"ח איך יוסף ניצל מעבירה? מה לימוד הוא לנו?

ע' רש"י שנראית לו דמות דיוקנו של אביו כדאיתא בסוטה (ל"ו:), ע"ש. ונראה דהלימוד לנו שבכל נסיון ונסיון עלינו לחשוב - מה הי' אבי עושה במצב כזה, מה הי' אומר, מה הי' הרבי עושה, מה הי' אומר, מה הי' עונה, תמיד יהא עיניך רואות את מוריך, ולא תבוא **לשום** מכשול, **לשום** חטא, אמן.

ל"ט למה יוסף לא חטף בגדו מידי אשת פוטיפר? והמדה שעלינו להתחזק מזה?

ע' ברמב"ן דכתב וז"ל, לכבוד גבירתו לא רצה להוציאו מידה בכחו הגדול ממנה וכו', עכ"ל.

וע' בשיחות מוסר (עמ' ט"ז, כ"א, פ"ז, קפ"ח) שרואים מה זה דרך **אריך** - שאפי' ידע שכל זמן שיש לה בגדו בידה אפשר לה לגרום לו היזק גדול, וכדהוי לבסוף, אפ"ה אין זה מן הנימוס לעשות דבר כזה לגבירתו, ונפלא הוא להמבין דרכי תורה שדרכי' דרכי נועם למעלה מכל העולם כולו.

ל"י יוסף כשהי' צנית הסוהר כתיב אשר הוא עושה ל' מלכות - אי"כ למה לא זכה ללאת לחירות?

ע' תשו' ל"ב לעיל. וכאן יש עוד טעם, כ"נ, דכדי שיגרום חירות לכל כלל ישראל נשאר עד שבא שר המשקין, והא ראי' דיש ראשונים (ע' רש"י תחילת פ' ערבי פסחים, דף צ"ט: ד"ה ולא יפחתו לו) דס"ל דד' כוסות שאנחנו שותין ליל סדר הם הד' כוסות הנזכרים בפתרון של יוסף החלום של שר המשקין, וצ"ל דזה גרם זה, וצ"ע.

ל"א מה איכפת לי' ליוסף אם שר המשקים ושר האופיס פניהם זועפים או לאו? והלימוד עבורינו?

הלב צריכה להיות **פתוח לרווחה**, להכניס כל צער וכל זב וכל צרוע! ולחפש לעזור הנדכאים והנשברים תמיד. וכן נהג יוסף - כדבעי! ע"ע בהקדמה לספר נפה"ח מבנו, שאביו (הגר"ח צ"ל) הי' מזהיר לו **תמיד** שיש להרגיש הזולת, ולעשות עבורו **כל מה דאפשר לו**, ע"ש.

לימוד הוא לנו מכאן המדה טובה של ההרגש עבור **השני!** עוד רמז **להחשיבות** של הרגש זה - דיש שואלים דכיון דהכלל הוא **שצד ימין** הוא העיקר כדמצינו בחז"ל בכ"מ, א"כ למה לב האדם **בצד שמאל** של הגוף, והא עיקר החיים תלויין בה והי' צריכה להיות **בצד ימין** - אלא כשאדם בא לקראת חברו נמצא שלבו כנגד **ימין של חברו** - לרמז שלבו צריכה להיות יותר להשני ממה שתהא לעצמו, ודברי טעם הם ונעים זמירות לבורא עולם שאנחנו עם **הנבחר**, מלאים **לב** להזולת.

ועוד חיזוק בהנ"ל דלפי הנראה זה שחשב עליהם והרגיש צערם, ורצה לעזור אותם **גרם יציאתו מן הבור** - א"כ על האדם להכיר עד כמה כדאי הוא, כמה כדאי הוא לחשוב איך לעזור הזולת **תמיד**, דמי יודע איזה הצלה זה יגרום לי ולכל משפחתי! (ע"ע בשע"ת ש"ג אות י"ג).

ומעשה מלא הוד שמענו מחבר א' על נערה א' בת שש עשרה או שבע עשרה [במאמר המוסגר ידוע שבשנים אלו היצר מתגבר **הרבה** ולפעמים גורם חוצפה **נוראה**. ובכל מחלוקת, שלא נדע, בינה לבין אמה או אבי' היצר דוחף שיהא לה המילה האחרונה כידוע לשמצה (הנהגה זו של ניצוח שלאמיתת הדברים אינו אלא **אבדון** נורא, ואכמ"ל), וטעון **הרבה סבלנות**, הרבה **מאד**, ועוד ועוד, ע"כ מאמר המוסגר] שהתפללה שהיא לא תזכה לבנים עד שאחותה הנשואה (כבר ארבע שנים ועדיין לא זכתה לזש"ק) תזכה גם היא לזש"ק. והתפילות שלה היו בוקעים רקיעים - **דבר מבהיל, מבהיל ממש**. ולבסוף ג' שנים אחותה זכתה לבן זכר ובעוד חודש גם היא זכתה לפרי הבטן - בן זכר! האם ידענו שיש אנשי מעלה אצל נשותינו ובנותינו? וממילא מבינים אנחנו שחוב קדוש **לכבד** אותן **כבוד מלכים**? אשרינו שמכלל ישראל אנחנו. וזכינו לנשים צדקניות שמצילות אותנו **בכל עת ובכל שעה**.

ל"ב איך ידע יוסף ששר האופיס ימות?

יש אומרים דכיון דידע דעופות מפחדים מלשבת על ראשו של אדם חי, ולכן הבין שהוא חלם שהוא ימות, וצ"ע אם צריכים להגיע לזה, וי"ל.

לח) ולמה אמר לו צקורה רעה זו?

אפשר כדי שיכין את עצמו, או כיון שכל א' חלם הפתרון של השני ממילא גילה דבר שיתגלה בין כה, וי"ל.

לט) מה מרומז בכוסות וין הנזכרים כאן?

ע' לעיל תשו' ל"ה, והבן דדבר עמוק הוא עד מאד.

מ) האם יוסף ה' מחויב מדיו השתללות לכהן משך המשקין לעזור לו ללחץ? ומה הלימוד לנו?

ע' בספר מדרגת האדם (דרכי הבטחון פ"ד), וז"ל, וכן מצינו אצל יוסף שע"י שהמחר נגע לו מעט, נענש ע"ז, כמו שאחז"ל ע"י שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי אל פרעה נתוסף לו שנתיים (ילקוט מקץ), וצריכים להבין מה ה' החטא בזה, הלא בודאי ההשתללות של יוסף לצאת מבית האסורים לא ה' מרצונו להטיב מצב החומרי שלו, או מפני שקץ לסבול חיי בית הסוהר כי בודאי ה' מקבל הכל באהבה, והי' מן השמחים ביסורים, אלא כיון שהי' נפרד מאביו, והי' חסר לו איזה בחינה בקבלת תורה מאביו, שהי' אפשר לו בהיותו אצל אביו, ה' משתוקק להגיע להמעלות והמדרגות שאפשר לו להשיג בהמצא בחברת אביו. ומה ה' החטא בזה, אחר שההשתללות שלו להוציא משם לא ה' כלל להטיב מצבו החומרי, אלא מצבו הרוחני? הרי יתכן לומר כי ההשתללות למצוה תחשב לו.

ואף לפי מה שביארו חז"ל שההשתללות לחטא נחשב לו, יש לעמוד על זה שדקדקו חז"ל במה שאמר כי אם זכרתי, והזכרתי, במה גדל ענין החטא בכפל הלשון לענין הזכירה, למה ראוי לחשב חטא יותר גדול בשני פעמים מפעם אחד, שאם לא ה' נחשב כי אם זכרתי הראשון להשתללות והעדר הבטחון בבחינה קטנה, אין ראוי שיחשב להעדר הבטחון גם והזכרתי השני, ואם והזכרתי הוא בבחינת העדר הבטחון ומתחייב עבור זה עונש, הנה כמו כן ראוי לעונש בעד כי אם זכרתי הראשון לבד.

ובכלל יש להפליא על התחייבו עונש בעד חסרון דק מן הדק בשלמות הבטחון, ולא הגין בעדו כל רום מעלתו במדרגת הבטחון שכבר השיג, מלקבל העונש בעד חסרון דק מן הדק, וכו', עכ"ל. וממשיך שם שאע"פ כן נענש דלא ה' לו להרבות בהשתללות לומר ב' פעמים זכירה, ונתגלה מתיבה שני' שביקש א"כ שגם התיבה הראשונה ה' חוסר בטחון, ומובן למה ה' צריך להשאר ב' שנים בבור ולא רק א' עבור התיבה השני' – המיותר. ע"ש דמסביר שהקב"ה הצילו מלחשוב בטעות שהשתללות פועל ישועות, לכן נשאר ב' שנים, וע' לקמן בתשו' מ"א.

שמענו עוד דערהער (הבנה) – דיש לדייק בפסוקים מתי פתר החלומות – ג' ימים קודם שפרעה ישא את ראשם כמבואר בקרא – וא"כ קשה למה ביקש היום משר המשקין לזכור אותו – יחכה עוד ג' ימים עד שעה קודם שיצא, דמי יאמר שיוסף לא יצא עוד לפניו בימים אלו! למה יחשוב על המחור?? למה דאג כבר מעתה?? ואע"פ שהיצר טוען כנגדו – דהא כבר עשר שנים נמצא שם ומי יחשוב שבג' ימים אלו יספיק לשנות כל המציאות! – אלא כל יום מחכים שיבוא משיח, ואע"פ שיתמהמה! מחכים שוב ושוב כל רגע!

ולמעשה יפה זכינו – שפעם לפני הרבה שנים ה' שאלה אצלינו כמה ימים לפני ט"ב אם הא"ח צריכה לצום בט' באב, ומו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל (יארצייט שלו ביום כ"ט כסליו ור"ח טבת השנה) – נא ללמוד משנה א' [לכה"פ] לע"נ בימים אלו. יישר כח. יעץ לנו לשאול את הגרמ"ד סאלאוויציק זצ"ל מה הדין. הלכנו אליו ביום ג' אב לשאול את פיו, והוא אמר (כמדומה שצעק) למה שואלים עכשיו הלא משיח יכול לבוא עד ט"ב!! שאלנו מתי כן לשאול, (אם ח"ו לא יבוא משיח עד אז) אמר (בערך) יום לפני

ט"ב. (והתנה שנשאל רב אחר קודם שנחזור אליו דתמיד ה' מיראי הוראה!). הרגשנו אמונה בחוש!

ולימוד לנו שוב ושוב להתרחק מכל השתללות מה דאפשר, וליזהר מאד מרוב השתללות אפי' אם זה רק תיבה א' מיותרת! וגם לא לדאוג דאגת מחר – כלל.

מא) מה פ' וישכחהו (סוף הפרשה) להא ככר כתיב ולא זכר? ואיזה חיוב נתחייבנו מקום זה?

ע' רש"י דשכחו עתה ולא זכרו לאחר זמן.

וע' בספר בית הלוי על התורה שכתב דהתיבה וישכחהו דלא קאי על השר המשקין, שזה כתיב מקודם שהוא לא זכר את יוסף, אלא קאי על יוסף שהוא עבד במשך הב' שנים לשכוח ההשתללות שעשה, עד שנעקר ממנו המדה (והתאוה) של השתללות.

וע"ע במדרגת האדם שחסד מן השמים ה' שההשתללות לא עזר לו, דאם ה' עוזר לו מיד, ה' עלול לחשוב שזה גרם לו ולא הקב"ה, ואין מכשול גדול מזה בכל העולם! דיהזיק בדרך הסיבות ויח' כן, וכן דורותיו, וכרואים כהיום בהנהגת ההמון עם לרוב, ד' יצילם בב"א.

ולימוד לנו להודות לד' כשאין ההשתללות שלנו פועל כדי שלא נכשל בכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ולהודות תמיד עוד ועוד על כל איחור – דמאמר החכם – כל עכבה לטובה (שמענו ענין זה מהגדול בענוה הרב שלמה חזקי' ב"ר ציון חי אביזהר זצ"ל כמה וכמה פעמים, וראינו איך שהוא חי עם זה, ועלה כל יום להתקרב אל בוראו עד שבא מלאך המוות ולקחו מאיתנו לדאבונינו בדמי ימיו ביום י"ג ניסן תשע"ו ועלה השמימה להנות מזיו השכינה בעולמות של טוהר, תנצב"ה, אמן.

כמה שאלות ותשובות משער מצינו ה' חנוכה לעורר (הרוצה להשיגו – הכולל כל טעמי התשובות כאן ועוד ועוד, ע' כאן למטה):

מז) האם יא לנו פתח החלך בזמן הזה?

לא.

מנ) המדליק בפתח הכנין האם יא חשך צרכה לכתובה?

כן. [דרך אגב שאלנו את פי א' מגדולי רה"י דבית בריסק שליט"א למה הוא מדליק בפתח הבאלקון (גר בקומה ב') שכן אומרים תלמידי הישיבה שהוא עושה, ולא בפתח הבנין אם יש אומרים (והבנו ממו"ר הגרמש"ז אטיק זצ"ל ע' לעיל בדף השאר) שכשהוא בירר לפני חמישים או ששים שנה בערך בתש"כ מה ה' דעת הבריסקער רב זצ"ל בענין זה לא עלה בידו דבר ברור, ולכן הוא לא הדליק למטה בפתח הבנין לעולם. נא להתפלל בעדו שיחזור לאיתנו, יישר כח. אם י"א שכן דעת הבריסקער רב? וענה שהוא מדליק בב' המקומות! והבנו שהוא מברך במנורה (התיבה שיש שקורין אותו במקום תיבת מנורה נראה דאין מקורה ממקום קדוש וטהור, וצ"ע) שבבאלקון, אבל לא ה' ברור, וצ"ע. (אבל נראה שהעולם לא יודעים שזה המנורה שלו למטה, וכן הוא תמיד המציאות בבנינים כאלו, וא"כ פשוט שחסר בעצם המצוה, וכידוע, ודו"ק)].

מל) הלך בקומה ד' האם יא לו דין פרסומי ניסא?

בדרך כלל לא. (ולפעמים אפי' קומה ג' הדין כן). דיש יותר מי"א וחצי מעטער מהקרקע עד השלהבת.

מה) א"כ איפה יא לו להלך נכ חנוכה? (כגון בחור ציטיבה)

לכאורה על שולחנו ודיו, ואולי יותר טוב על פתח החדר. ולפעמים אפשר בחלון בחדר שקורין חדר אוכל, וטעון שאלת חכם. די"א אומרים דכיון שהשכנים בהבנין ממול רואים יש עדיפות ע' בחו"ב ומו"ר זצ"ל לא הסכים לזה, כ"ה). מו) מה העלכה בהנ"ל? אם בחור הוא י"ל שיחפש למצוא חדר אחר לימי חנוכה שיש פרסומי ניסא בבירור. ואם נשוי הוא – כמו כן ישתדל למצוא דירה אחרת לחנוכה! ע' במ"ב הל' סוכה סי' תר"מ סקכ"ד מהחת"ס, ודו"ק.

מז) אם הרבה בחורים מדליקין בפתח בנין הישיבה או פתח שטח הישיבה, האם יוכלו ילי חוכס?

כמעט תמיד שלא, וטעון עיון על כל ציור, אבל אם הנר הראשון במנורה שלו וכו' נמצא רחוק טפה מעצם צורת הפתח לא יצא כלל, כן הורה מו"ר זצ"ל, ולא תלוי בקופסא וכו' אלא בשלהבת, וגם מפני שאינו ניכר כלל של מי הם, ואינן במקום מיוחד, ע' במ"ב.

המשך הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל
[על סדר השו"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר]
לקראת חנוכה נביא כמה דברים שהבנו ממו"ר הגרמש"ז אטיק זצ"ל:

תקנו) לא ס"ל דאם החלון למעלה מעשרים אמה שמהני הא ששכנים בבנינים ממול רואים הנרות (וממילא פטור הוא מדין פרסומי ניסא, כך יוצא).

תקנו) ובהג"ל מה שהבנו פעם שעדיף שידליק בפתח ביתו, דפתח דבר חשוב הוא בדין נר חנוכה. וכן הורה בשביל בחורים בישיבת מיר שידליקו בפתח חדרם.

תקנו) לא ס"ל כלל להדליק בפתח הבנין, או מפני שאין החדר של מדרגות דין חצר או השפתת (הרבה פעמים) אינו על רה"ר אלא הוא פתח לחצר והחצר פתוח לרה"ר.

תקנו) ההכרעה באות הקודם בא מחמת מה שניסה לברר אצל בניו של הבריסקער רב זצ"ל ועוד תלמידי הרב זצ"ל, מה הי' דעתו של הרב בסברת החזו"א שאין לנו חצר בזמן הזה, ואחרי עמל ועמל לא עלתה בידו דבר ברור לכך ס"ל כנ"ל, כן הבנו. הוא בעצמו לא הדליק בפתח הבנין כשגר ברח' אדמון ולא כשגר בשומרי אמונים ולא כשגר ברח' רדב"ז.

תקס) ס"ל דאם יותר רחוק מטפח מהפתח לא יצא ידי חובתו, וכמשמעות המ"מ.

תקסא) לא רצה להכריע כששאלנו את פיו אם לנהוג כהגר"א או כהמחבר בסדר ההדלקה.

תקסב) הבנו שהא"ח צריכה לשמוע הברכות ולראות לכה"פ גר אחד.

תקסג) ס"ל שיש להדליק דוקא בשקיעה ממש – לא לפני ולא לאחר.

תקסד) במוצאי שבת הדליק אחרי הזעקסטיל.

תקסה) ערב שבת ס"ל להדליק גר חנוכה חצי שעה קודם שקיעה (וישיא בויער עד אחרי ר"ת, כן זכור לנו), ונר שבת מיד אח"כ. (וע' לעיל שהא"ח ישמע הברכות ותראה נר).

תקסו) אמר שהמדליק על גדר המרפסת לא יצא י"ח כלל.

תקסז) הוא הדליק בפתח ביתו שפתח לבאלקון כשגר ברח' שומרי אמונים. והדליק מול המזוזה והמזוזה היתה בצד ימין כשנכנסים מהבאלקון (מרפסת) לבית.

תקסה) כשגר ברח' אדמון הדליק על פתח ביתו אע"פ שרק אלו שעברו ברח' דבורה הנביאה ראו וגם זה בקושי, וזה הי' עדיף לו מחלון שפונה לרח' אדמון (שכמדומה שהי' אפשר לו).

תקסט) אמר שאם יהא יותר פרסומי ניסא אם מדליק על פתח ביתו (וכדומה) למעלה מעשר טפחים כן יש לעשות, דעיקר גדול הוא מה **יותר פרסומי ניסא**, וע' בשער הציון סי' תרע"א.

תקע) א' הדליק בקרקעית הבאלקון בקרן זוית וראו מהרחוב, ואמר שלא יצא י"ח.

תקעא) הי' נזהר כהכרעת כל הפוסקים (ע' בשו"ע) שכל א' מב"ב ידליקו במקום אחר לגמרי. (וכנהגת הכריסקער רב זצ"ל כידוע, ולע"ג על הנהגת הרב חצורי האישיה).

תקעב) הי' חושש שסתם פתילות שעשויות ממכה חוטים נקרא אבוקה ולכן הי' לוקח פתילה של תנור חימום נפט ופרק החוטים ממנו ושור (געדרייט און געדרייט) החוטים עד שנתכפלו על עצמו ובראשם הי' אחיד, דכן קיבל שהבריסקער רב זצ"ל הי' עושה.

תקעג) מה שידוע לנו לא השתמש בשמן למאור.

תקעד) נרותיו היו בויערים עד כמה שעות בלילה עם להב יפה.

תקעה) הדליק בכוסות של זכוכית בתוך קופסא המצויה של נחושת ודלת זכוכית.

תקעו) אמר שא' שנוסע לשבת חנוכה יש לו להדליק בב' המקומות – בביתו איפה שהדליק עד עתה (שיסדר הנרות והשכן יבוא וידליק אחרי שהדליק הנרות של עצמו), ובבית שהוא נמצא בשבת, בין בערב שבת בין במוצאי שבת, ויש לו לשמוע הברכות בכל פעם מהבנה"ב שמתארת אצלו (או מאיזה שכן) ולא לברך בעצמו כלל. ע' בבה"ל סי' תרע"ג.

לענין כל הנהגה מעוה"ז צ"ל ברכה מעל (ברכות ל"ה). ששאלנו שבער להבין ההגדרה – דכיון דרמי (לוי) כתיב לד' הארץ ומלוואה וכתוב נתן לבני אדם – אלא כאן קודם לברכה כאן אחר הברכה, היינו דלפני הברכה כל האוכל שיש לאדם אינו שלו לענין אכילה (אלא אך ורק לגבי היתר מקח וממכר וכדו') אבל לא לאכול! ואחרי הברכה משמע שפקע האיסור מעילה מהפרי וכו' (וכל מה שנכלל בברכה זו) ונעשית שלי לגמרי, וא"כ הי' צד לשאול – אם לא אכל כל הפרי באותו מעמד – למה צריך לברך למחר על פרי זה – דכבר פקע איסור מעילה ממנו – בפרט לפי דברי ר' יונה (שם) שעל כל אכילה שלא בירך צריך להביא קרבן מעילה! משמע שזה דין שע"י הברכה פקע המעילה מהמאכלים. למעשה ודאי צריך לברך למחר, ויש שהציעו (א' מחשובי בני כולל יה"ל רבצ"ק הי"ו) שאין הברכה שמברכין חל על הפרי אלא כוונת המברך שהוא מברך על ההנאה שיהנה מהפרי וממילא אין זה חל אלא כל זמן שהברכה חל, ואם יש היסח הדעת או הפסק מקום וכדו' ממילא בפעם הבא צריך שוב לברך על ההנאה. ואולי יש סמך לדבריו שברכות אלו נקראו ברכות נהנין! אבל עדיין חידוש הוא שכאילו תנאי מתחילה שמהני כל מה שאהנה עד הסוף – אפי' דברים שלא הי' כוונה בפירוש אלא היו לפניו או שעדיין יש מאותו מין לפניו וכהגדרת ברכות על המאכלים, ולכאורה חידוש הוא. ועוד שעצם החידוש – שאין אדם מברך על הפרי אלא על ההנאה שיהנה מהפרי, דנראה דלא כל אדם מכוון כך, ועוד לזאת רואים שיש עדיפות לקחת פרי שלם וכו', אלא קשה להאמין שזה התירוץ, וצע"ג.

עוד א' (מחשובי כולל ישיבת מיר הי"ו) רצה לומר שהברכה הוא להכיר גדלות הבורא וחסדו (כדמשמע בסי' ה' במ"ב, ע"ש) וכיון שנגמר זמן הברכה צריכים הכרה מחדש, וי"ל, אבל הכרת הבורא צריכים תמיד, וברכתינו שנזכה, ונאמר אמך!

שנה צ' ממו"ר ז"ל עם כל הפחד וכו' –

תתקכז) סי' ש"צ ס"א בה"ל ד"ה מין הטל – לגבי להסיר מה שלמעלה בידו – יא לענין למה הבה"ל לא נקט ענה זו, ונראה דמותה, וזכר לדבר ע' שקל"ו לקמן דמשמע דאם מסיר שכבה העלוונה אין צו משום כיבוס. ואם באלו לאסור משום כשמיסיר השכבה מרסק שלג (ע' ס' ש"כ ס"ט) נראה דאין לאסור, וכ"ה ממו"ר ז"ל, ומסתברא משום דאין כחן פס"ר, כ"נ.

תתקכג) שם סק"ג ובה"ל ס"א ד"ה עליו – משמע דדוקא שחור לבד אבל טונקל לבוי (כחול חזק dark blue) וכדומה הוא כשאר גוונים ואין סתמו מקפיד, כ"ה ממו"ר ז"ל, ולכ"ד זהירות.

תתקכה) חוט שחור שנלחז על סוף חוטי הליניית שלו – אם מותר לסלקו בשבת קודש ע' ס"א ברמ"א דמוצא דמותה להסיר הנוצות מן הבגד. ואע"פ שמיפיה מראה הבגד אין לאסור (ע' שעה"ל ט' די' אורסרים אבל מכריע המ"ב להחירא). וז"ל כיון דלאו שהבגד מלוכלך אלא יש איזה דבר על הבגד לכן מותר וא"כ י"ל ה"ה חוטים כאלו שנושרים מן המעיל או מכנסיים ונחאיים או סובבים קפה הליניית מותר להסירם, כ"ה ממו"ר ז"ל. ועוד ראוי להחיר מדין קוליס ע' לקמן.

תתקכו) שם – נראה דאם נשאר חוט של שלל של חייטים בצבד מיקרי משוי ואסור לכאח לחוץ אח"כ יש עירוב, כ"ה ממו"ר ז"ל.

תתקכז) שם סק"ח – קשין וקסמין דקין שנלחזו בצבד דינו כיבול וא"כ הי' אפשר לומר דה"ה קוליס, אבל ע' שעה"ל ט', ועוד יותר מבוחר כסוי ש"מ סקמ"ה מי שנסתבכו בגדיו בקוליס מפרישן בלנעה ובנחת שלא יקרע ואם נקרע נקרע, ומקורו ל' הרמז"ס פכ"ב הל' כ"ד וא"כ יהא מותר להסירן, ולכ"ד לחלק דלא חסר בסק"ח אלא אלו שנלחזו בצבד תחילה להסרתם היו גמר מלאכה משא"כ קוליס שבאים אח"כ, כ"ה ממו"ר ז"ל.

תתקכח) שם סקנ"א, (וע' סי' ש"א ס"ה קע"ג) משמע דעדיף להסתמם שפאלנדשע שמתעב אס נשפכו מים מרובים, וכ"ה ממו"ר ז"ל. (וע' בה"ל ס"ט וד"ה שאין דאם רואה לשים שם חלונית שנתמלא בתיבה כביסה dirty wash לפי הפמ"ג נראה דולאי אסור, והבה"ל מסתפק אבל לכ' דבכל אופן אסור בזה כיון דנאסר בטלטול אח"כ משום חשיטה, וא"כ יש כחן משום מצטל כלי מהיכנו משא"כ בספאלנדשע שמתעב ע' סי' ש"א ס"ה קע"ב). וע"ע לקמן עוד כד לאסור חלונית. ובמים מועטים ע' סי' ש"א ס"ה קע"ג, וז"ע.

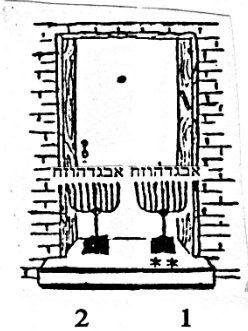
תתקכט) (שם) אם נשפך מים מועטים מותר לשים טישו וכדו', כיון דהולכים לאיבוד אין חשש שיבוא לסוחטן ועוד דל"א לומר שרייתן זו היא כיבוסן (אבל יש ליזהר מלסוחטם בהדיא), כ"ה ממו"ר ז"ל.

(כדאי לעיין בספר מכתב מאלי' חנוכה לגבי מח' ב"ש וב"ה הערה נכונה להתלהב בעבודת ההדלקה, וע' לשון הפלא יועץ חלק דבקות - דבקות בהש"ת היא מצוה מתור"ג מצות שיחא דבק בד' תדיר בחשק רב ברשפי שלהבת אהבה וכו', ע"ד, ועוד יש לזכור שהדלקת נרות חנוכה חייב כעין הדלקת המנורה בבית המסדש שיבנה בב"א)

ציור א'

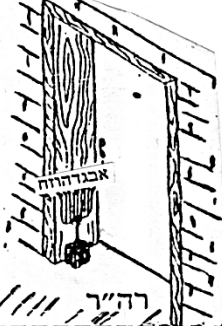

ציור ב'

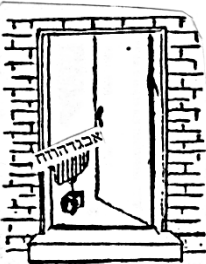

רה"ר

ציור ג'

ציור ד'

[עייין כה"ל ס"י תרע"ב ס"ב (ד"ה ומ"מ) ולכ' זה הציור, ע"ש]

תרע"ה (הדלקה עושה מצוה)

- א. מנין שהדלקה עושה מצוה? (ב) נפסק בשו"ע מי שלא נתן שמן כשיעור לחצי שעה והדליק חייב לכבותו (להוסיף שמן) ושוב להדליק - האם יש לו לברך בהדלקה שני? למה?
- ב. איש שמבכר על נרות חנוכה עבור איש אחר או עבור אשה האם הם צריכים לשמוע הברכות? (ב) מי שיוצא בהדלקת חבירו (או אביו) האם מותר לדבר מיד אחר גמר הברכות?
- ג. אפי' המחבר האם קטן חייב להדליק? (ב) ולדעת הרמ"א? (תרע"ו (ברכות)
- ד. א) אקב"ו להדליק נר חנוכה או נר של חנוכה או נר שלחנוכה? Δ (ב) בזמן או בזמן? (ג) לזמן או לזמן? האם יש לברך קודם שיתחיל להדליק או אחר שהתחיל?
- ו. לומר הנרות הללו (כיום שני ואילך) אחר נר הראשון מיד או אחר שהדליק את כולם?
- ז. א) מה גוטה הנכון להנרות הללו? (ב) וכמה חיבות באמירה זו? (ג) למה מזכירין המלחמות בעל הנסים ולא באמירה הנ"ל? (ד) איזו תחינה טוב לומר קודם ההדלקה?
- ח. מתי עדיף להדליק נר הנוסף שצומד בגפרד: קודם הדלקה של מצוה או אחר? למה? ובשמש?
- ט. בכל הציורים שיש כאן [בצד] מה סדר הדלקת הנרות בליל שני? [לפי כל שיטה ושיטה]

תרע"ז (אכסנאי)

- י. א) בחורים השוכרים אצל בעה"ב ואכלה שלהם בפנ"ע האם צריכים להשתתף בפרוטה עם הבעה"ב? (ב) ואם סומכים על שולחן בעה"ב? (ג) ואם יש להם נר - מה עליהם לעשות? (ד) מה הדין כאן לגבי שמיעת הברכות מבעל הבית? (ה) ואם אין עמהם הבעה"ב?
- יא. א) מי ששבת במקום אחר בשבת חנוכה מה דינו? (ב) דירה שאין בה ד' על ד' האם חייב בנר חנוכה? יב. ובחור שחזר משיבה לביתו לשבת זו? יג. א) נשאר לראובן שמן בנר (נתן יותר מן השיעור) בלילה אחרונה דחנוכה - מה דינו? (ב) כשנאסר האם אפשר להניח לשנה הבאה? למה? * א) האם ה"ה מה שנשאר בבקבוק שמן שקנה לכבוד נרות חנוכה? (ד) מה שמפרסמין שמוכרים שמן של חנוכה עבור חולים - והא אסור בהנאה? תרע"ח (נר של שבת קודם [בקנייתו])

- יד. א) איזה עדיף: נר חנוכה או נר שבת (באין לו כסף לקנות שני)? למה? (ב) האם עבור הדלקה שלו א"צ לחשוש על שלי' בית שלו? טו. נא לסדר סדר קדימה לקנות אלו: נר שבת, קידוש היום, פת לשבת, נר חנוכה, ב' נרות לשבת, צד נרות לחנוכה להיות מוסיף והולך? תרע"ט (נר חנוכה קודם [בתדלקתו])
- טז. בערב שבת איזה קודם להדליק - נר שבת או נר חנוכה? (א) לבחורי ישיבה? (ב) לנשוי? (ג) לאלמנה?
- יז. א) ערב שבת חנוכה מתי יש לו להתפלל מנחה? למה? (ב) ואם התחיל סעודה ברי"ח טבת האם חייב לברך בהמ"ז קודם הדלקת נר חנוכה?

תרפ"א (הבדלה מוצש"ק חנוכה)

- * יח. הבדלה או הדלקה איזה קודם? למה? תרפ"ב (על הנסים)

- * יט. א) ועל הנסים או על הנסים איזה עדיף? (ב) האם הנהגה טובה היא להנהיג בביתו שבניו ישחוק בדרייד"ל וירוויחו כסף (ממה שכל א' מכניס מראש)? למה? (ג) מה הדין לשחוק בדרייד"ל בשבת קודש (בלא להרויח ממונות)?
- כ. למה תיקנו על הנסים במומים?
- * כא. אם שכח על הנסים מתי אפשר לאומרה: (א) בשמו"ע? (ב) בברכת המזון? Δ (ג) ובמעין שלש? תרפ"ג (הלל)
- * כב. למה גומרים הלל בכל יום דחנוכה? תרפ"ד (קרה"ת בחנוכה)
- כג. א) למה קורין בנשיאים? (ב) מה טעם הנהגים לקרות נמי ברכת כהנים? (תרפ"ה) (ג) מה ענין תענית שובב"ים [ת"ת]?

תשובות בקצרה (ע' התשובות בארוכה לקמן) [ע"ב היינו נא לעיין בתשובות:]

- א. א) מנוסח הברכה; (ב) לא, כיון שיש דעות בחיוב שיעור הדלקה (ואפשר כבר יצא).
- ב. א) כן, וע"ב. (ב) נראה דאין להפסיק, וע"ב פרטים בדבר.
- ג. א) לא, אא"כ יש לו בית בפנ"ע; (ב) בהגיע לחינוך חייב.
- ד. א) משמע שלחנוכה, (יש תקון כאן על שנים שעברו) וע"ב; (ב) בזמן, וצ"ע; (ג) לזמן, וע"ב אם דוקא בחנוכה כן קודם.
- ו. לכ' שוים, וע"ב.
- ז. א) וע"ב; (ב) מוטב ל"ו תיבות; (ג) אפשר כדי שלא לטעות אחר כחי ועוצם ידי; (ד) ע"ב עצה טובה.
- ח. אחר (וע"ב לענין השמש), ולכ' משום היכר.
- ט. למחבר מדליק נר שמוסיף עתה ומדליק משמאל לימין, לרש"ל וכן לגר"א נר הראשון הסמוך לפתח, לט"ז כהמחבר ובלבד מימין לשמאל, וע"ב.
- י. א) כן; (ב) א"צ, וע"ב; (ג) עדיף להדליק הנר; (ד) משמע צריכים לשמוע, וע"ב; (ה) לכ' כ"א מחויב בפנ"ע.
- יא. א) מוטב להדליק בביתו (או הוא בעצמו אם מקום האכסניא שלו קרוב או ע"י שליח) וגם באכסנאי, וע"ב לענין הברכות. (ב) כן.
- יב. צ"ע, ולכ' דינו כב"ל, וע"ל.
- יג. א) שריפה בפנ"ע, וע"ב; (ב) אסור, תקלה; (ג) לא נכלל ומותר; (ד) קורין מה שנשאר בבקבוק, והכל חלומות שוא, כ"נ.
- יד. א) נר שבת, שלו' בית עדיף; (ב) ודאי צריך לחשוש וליזהר ויש נכשלים בשעת הבהלה.
- טו. פת, נ"ח, קידוש, שאר נרות לחנוכה, ב' לשבת, וע"ב.
- טז. א) (א) נתנו נ"ח, וע"ב.
- יז. א) לכתחילה קודם ההדלקה, דאם לא כן נראה כסתורי אהדי. (ב) לכ' חייב לברך בהמ"ז מקודם, וע"ב.
- יח. בבה"כ נ"ח, ובבית שוים, ע"ב.
- יט. א) וע"ל. (ב) ע"ב ממשנה בשבת מפסי אדם עם בניו וכו' דמשמע שאסור, וצ"ע; (ג) ע"ב ראי' מסי' ש"ח סעיף מ"ה, וע"ל.
- כ. עיקרה דחנוכה הודאה.
- כ"א א) קודם יהיו לרצון; (ב) בהרחמן; (ג) אין מזכירין, וע"ב, וע"ל.
- כ"ב. כל יום נוסף נס חדש.
- כ"ג. א) נגמרה מלאכת המשכן ונידבו; (ב) על ידם הנס; (ג) לכפרה, ע"ב.

← להזמין הלוח בני יעקב תשפ"ה יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176.

ויש לפרט אם רוצה לוח כ"ס או לוח קיר, ולאיה עיר, הכל בשפה ברורה.

← להשיג פרטת המורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהנ"ל [בהמ"ד להשכרה - של כשלושים מקומות]

במקום שלא נמצאים כ"כ בקביעות - הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. [02-5434660 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 12-6500176 (לאחר שמיעת ההודעה), ונגסה לשלוח בל"ג.

עוד לזאת - כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור אחר מעריב - הרוצה להשתתף - יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176.

הרוצה לקבל קונטרס שער מציון על הל' חנוכה (מאע עמודים) יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176 (כל שעות היממה). לענין לוח בני יעקב - לכבו חנוכה המחזיר המש שקל עד זאת חנוכה.

לענין המשך הדפסת קונטרסים אלו על חומש, כל שבוע. צריכים נדיב לשאת בעול ההוצאות דכבר עולה למעלה מכל השנות. נא לעזור.

